

SKT. PETERSBORG

*- paladsernes by
bygget på sumpen*

Frede Lauritzen

Forord:

“Plus en del afstikkere” burde der nok have stået som bundtekst på titelbladet. Idet jeg undertiden er blevet gjort bekendt med min svaghed, nemlig at blive grebet af “historien” og ført på afveje. Dette er selvfølgelig også sket flere gange på denne tur.

Du kommer med på en bustur fra 22. - 29. aug. 1998. Turen går over Frederikshavn til Gøteborg op gennem Sveriges natur til Stockholm. Herfra med skib gennem skærgårdene til Finland og igen med bus gennem de finske skove til paladsernes by Skt. Petersborg med dens enorme kunstværdier, skønhed og pragt midt i Ruslands fortvivlende armod.

Indimellem hører du om Ruslands ret komplicerede politiske historie under zarerne og under kommunismen, befolkningens hårde trængsler gennem tiderne, deres levevis i dag samt stumper af deres tanker om - og håb til fremtiden.

Historien er sammensat af turens fysiske oplevelser, guiders fortællinger, en masse læsning og en lille stump fantasi.

Velkommen i vort selskab

Hanne og Frede

Lauritsen

Med længsel har vi set hen til morgenkaffen om bord på “HSS Stena Carisma” fra Frederikshavn til Gøteborg. For tre timer siden stod vi ombord på en bus i Aarhus fra Thinggaards Rejser, og undervejs har vi samlet to gæster op i Randers og tre i Aalborg. Men morgenkaffen blev en kæmpeskuffelse, rundstykker som os danskere opfatter dem, kender man ikke her under de svenske faner. Utroligt, men svenskerne har en fantastisk evne til at vise et totalt uinspireret og uovertruffen kedeligt morgenmadsudvalg. Vi investerede i to kedelige ostesandwich formedelst 44 SEK, heldigvis var det svenske kroner, for oplevelsen var yderst begrænset, trods det kaffen var rimelig. Efterfølgende ofrede jeg et stykke wienerbrød på mig selv, noget Hanne bestemt ikke bryder sig om, men for mit vedkommende rettede det en anelse op på det fallerede morgenmadsindtryk.

Selskabet kan vi imidlertid ikke klage over. Over for os sidder to ældre mennesker, damen er fra Rusland, og manden var født i Finland, men begge talende “skandinavisk.” Hans far var også russer. Damen har boet 50 år i Finland, og de nærmer sig deres guldbryllup. På trettende år i træk har de holdt tre ugers ferie i Tversted mellem Hirtshals og Skagen. Damen er meget snakkesalig, så efterhånden kender vi hele familiens livshistorie. Manden var uddannet brygger fra Carlsberg, og havde herefter drevet handelsvirksomhed fra Helsingfors. I dag er de pensionerede og bor i Aabo, og det ser virkelig ud til, at de nyder deres otium. Damen, der er finsk statsborger, holder sammen med otte andre damer, der alle bor i Helsingfors og omegn, hver måned vinteren igennem en sammenkomst hvor der blir “snakket” meget, det overrasker os ikke med hende som deltager. Manden skal en tur med “Den Transsibiriske jernbane”, der blev bygget fra 1892 til 1904 fra Moskva over Ural og Sibirien til Vladivostok ved Japanske Hav, en strækning på 9330 km. Dertil en afstikker til Beijing som vi oplevede sidste sommer. På spørgsmålet om hvordan finnernes forhold til russerne er, fik vi et meget salomonisk svar “det er noget bedre end for 50 år siden.”

En del tips fulgte om, hvad vi burde se i Skt. Petersborg, og ikke mindst hvad vi skulle passe på. Efter en hyggelig sejltur, trods den skuffende morgenkaffe, hilser vi af med vore “finske venner” efter en lang og god snak.

Igen sidder vi i bussen, nu i Sveriges største havneby og næststørste by Gøteborg med ca. ½ mio. indbyggere med næsen vendt mod Stockholm. Vi passerer Borås, der med 75.000 indbyggere er det svenske tekstilcentrum. I Jönköping skal vi samle sjællænderne op, så mon ikke det ville være klogt at hvile ørerne indtil da. Ved indkørslen til industribyen Jönköping, der er en af Sveriges ældste købstæder fra 1284, ser vi byens flotte symbol nemlig tændstikker i kæmpeformat. Med 110.000 indbyggere er byen næsten vokset sammen med Huskvarna mod øst. Byerne ligger smukt ved sydspidsen af Sveriges næststørste sø Vättern, der i facon minder om Langeland, men er syv gange så stor, idet den dækker et areal af 1912 km², 130 km i længden, 31 km i bredden.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Hov stop! der er da vist noget her, der ikke helt passer, 130x31 er det 1912? Et ekstra kig i "leksikassen," areal, længde, bredde. Ganske rigtigt alle tre tal står der som oplyst, "never mind" vi skal jo alligevel til Rusland. Men søen har en dybde, der går ned til 119 m, og det tror vi så på.

Ved en vejkro gør bussen holdt, vi konsumerer en rimelig sandwich og en vand formedelst 100 SEK for to. Kort efter kommer "køvenhavnerne", og efter at også de har fået stillet sult og tørst, fortsætter det sluttede selskab mod næste mål.

Ikke lang tid går der, før én af "køvenhavnerne" højlydt spørger:

"hvem er det sin madpakke, der ligger her"?

"Det er ikke en madpakke, det er vores affaldskurv." Ak ja, de "køvenhavnerne" hvordan skal det da gå?

Vores buschauffør John Hansen bliver præsenteret også for "køvenhavnerne" og turens guide Hanne Johansen, som har fulgt med "køvenhavnerne" hertil bliver præsenteret for os, så nu er "familien" samlet.

På turen fra Jønkøping til Stockholm passerer vi flere byer. Garnisonsbyen Linköpings vartegn ses ved indfaldsvejene, det er et fly. Ikke uforståeligt for her ligger nemlig SAAB's flyfabrikker. Fabrikkerne har sin egen flyveplads, hvor alle nye modeller starter og lander efter testflyvningerne, hvad der giver en del spektakel for de privatboende, meldes fra en tidligere derboende. SAAB's biler bliver fremstillet i Trollhättan nord for Gøteborg. Linköping har 85.000 indbyggere, en del andet industri, slot, domkirke og er et trafikknudepunkt med jernbaneværksteder.

Norrköping er med 100.000 indbyggere og lufthavn også en industriby baseret på vandkraft fra Motala strøms udløb i Bråviken. Det er mest tekstil-, beklædnings- og papirindustri.

Kun 20 km før vi når Stockholm, kører vi gennem købstaden Södertälje med 60.000 "indvånere." Byen var før Stockholms opblomstring en af Mälarens vigtigste byer. I dag er det en vigtig industriby med stor transport af jernmalm på Södertälje Kanal.

De storslåede svenske skove består hovedsagelig af eg, birk og nåletræer. Vi må indrømme, at Klosterheden ikke fylder meget ved siden af disse kæmpearealer. Ikke mindre end 54 % af Sverige er dækket af skov.

Vi bemærker også de svenske huse, der næsten alle er bygget af træ. De fleste malet svenskrød, nogle hvide og selvfølgelig ser vi også de blå og gule svenske farver.

Den svenske hovedstad ligger nu foran os, landets politiske, økonomiske og kulturelle centrum, skåret igennem af Mälaren. I byen med dens 14 øer på granitundergrund bor der 700.000 stockholmere. Byen, der første gang er nævnt i 1252, er en meget charmerende by med et væld af seværdige og historiske steder, absolut sin egen ferie værdig, så den tager vi en anden gang. Vi haster gennem byen ned til færgen, så derfor får vi overhovedet ingen fornemmelse af byens charme.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

“M/S Silja Festival Stockholm” hedder “prammen”, der skal bringe os sikkert til Skt. Petersborg. Egentlig er vi mennesker af nutiden nok meget svære at dupere, men der er så sandelig sket meget siden “Noahs Ark.” I hvert fald duperede “prammen” os i den grad. Brochuren, jeg rager til mig, viser sig at være på finsk, komplet uforståelig, men der er gode billeder for det meste af smarte damer, så den kasseres ikke, og tallene kan man da forstå. Skibet har ni dæk og plads til 1886 passagerer, brochurer fortæller, at der også er bådplads til 1886. Betyggende det var der jo ikke på “Titanic”, så ville der nemlig ikke have været den fornødne dæksplads for gæsterne “på første klasse” til at promenere. Stockholm er 168 m lang, 27,6 m bred, der er plads til 293 biler og det foruden busser og lastbiler. Der er 588 kahytter, vi har kahyt på fjerde dæk. På de fleste dæk er der forskellige spisesteder i form af cafeer eller restauranter. Flere steder er der dans til orkestre, og der er også mulighed for at gå i “biffen.” Centrum af skibet virker som et indkøbscenter, hvor man kan købe alverdens ting fra vingummi og deodoranter til habitter og diamanter. Efter at vi har gået og suget til os af al den herlighed og storhed, melder en kommende sult sig født af spændende dufte fra diverse spisesteder. Vi vælger “Buffet Veranda” endda som nogle af de første, derfor får vi en fornem placering agter ved panoramavinduet. For 94 FIM der svarer til 120 DKR., kan vi smæske os i alverdens herligheder. Tjeneren kommer fluks og spørger høfligt, hvad vi ønsker at drikke, et kig i vinkortet overbeviser os om, at en rødvin fra Chile årgang 1995 til 120 DKR. er det rigtige valg. Buffeten starter med et stort udbud af alt tænkelig indenfor fisk, det frister os så meget, at tallerkenen er alt for lille. Imidlertid passer rødvinen ikke allerbedst til de mange lækre fiskeretter, så jeg snupper igen vinkortet og beslutter at investere 75 DKR. i ½ flaske chablis. Med rødvinen in mente ville det være helligbrøde at starte med øl og snaps, som nok egentlig havde været det allerbedste valg. Også i varme kødretter er der et stort udbud, men appetitten er taget lidt af. Dessertbordet lader heller ikke noget tilbage at ønske, men her bliver den største del af udbuddet kun spist med øjnene.

Næsten tre timer brugte vi på den herlige middag. Meget mætte og veltilpasse går vi ud på dækket for at nyde den Stockholmske Skærgårds friske luft. Klokkeren er blevet 23, det er næsten mørkt, men stadig meget smukt. Når man står i stævnen og kigger fremad mod øst, virker det endnu mere mørkt. Som usejlyndig undres man over, at dette kæmpeskib øjensynlig uden problemer sejler ud og ind mellem de mangfoldige skær, ofte er der mindre end 25 m til hver klippebred. På skibet er der ingen lys, der kastes fremad over vandene, trods det sejler skibet ufortrødent fremad i mørket. Der er et utal af øer i den Stockholmske Skærgård, og en ikke ringe trafik, pludselig ser vi lidt foran os lysene fra et stort skib, der krydser vor sejlretning, da vi når frem til stedet, er der intet at se, skibet er forsvundet bag den næste ø - som sunket i jorden.

Da vi har valgt den billige løsning nemlig at bo i firemands kahytter, må vi lade os “separere” for natten. I min kahyt sidder to finner, far og søn, de skåler i cognac, jeg bliver budt et glas med, og vi får os en god skandinavisk snak. For heldigvis snakker de “skandinavisk”, finsk er nemlig et særdeles vanskeligt sprog, der for os lyder som volapyk. Det finske sprog har ikke mindre end 15 bøjningsformer - fjøj for en ulykke. Jeg synes, det er svært nok med de to, vi har, eller er det mon tre? Sproget stammer fra Uralbjergenes befolkning og er den samme sprogstamme, som magyarerne tog med sig, da de trængte ind på de ungarske sletter. Så det finske sprog er faktisk grundstammen til magyarsk (ungarsk).

Det beroliger far og søn meget, da de erfarer, at vi er med et busselskab og ikke kører i egen bil til Skt. Petersborg, hvad der er meget uklogt og besværligt, for som de sagde, “private

biler bliver stjålet stump for stump.” På mit lidt ufine modspørgsmål, dog med et glimt i øjet, om det gjaldt i Finland eller i Rusland, svarede de prompte med samme glimt i øjet *“Rusland selvfølgelig.”* Jeg spurgte også om, hvordan finnerne så på såvel russerne som svenskerne, de to nationer som de så ofte har været i krig med. Svaret var ret nølende, men der herskede en vis kølighed til begge nationer. Dog var det min opfattelse, at svenskerne rangerede en anelse over russerne.

Efter en god nats søvn, hvor vi har stillet urene én time frem, lyder det kl. 5:30 i højtaleren, *“Er der en læge om bord.”* Vi fandt aldrig ud af, hvad lægen skulle bruges til. Herefter står vi op og får et forfriskende bad efter en varm nat.

Morgenmaden koster 36 FIM, og der er et rimeligt udvalg til at få stillet sulten, langt, langt bedre end det svenskerne kunne præstere. Vi har erobret samme eksklusive plads, men nu hedder stedet *“Veranda Breakfast.”* Her nyder vi i smukt solskinsvejr sammen med andre gæster fra selskabet udover morgenmaden den smukke indsejling til Aabo eller Turku, som finnerne selv kalder landets ældste by fra 600-tallet. Aabo ligger ved en å derfra navnet. Byen var hovedstad under Gustaf I Vasa fra 1500-tallet og frem til 1812, hvor Finland blev underlagt Rusland. En voldsom brand i 1827 lagde byen øde. Byen har skibsværft, lufthavn, både finsk og svensk universitet, domkirke, slot, museum samt 160.000 indbyggere. I havnen ser vi det finske skoleskib *“Suomen Joutsen,”* oversat betyder det *“Finlands Svane.”*

Indsejlingen er lige så lang og smuk som ved Stockholm, om end smukkere, fordi vi nu har solen til hjælp. Igen undres vi over, at sådanne kæmpeskibe kan smyge sig langs småøerne, det virker dog lidt mere sandsynlig, nu det er blevet lyst.

Igen er selskabet samlet i bussen, og turen fortsætter langs den Finske Bugt eller Finska Vikan gennem det finske landskab over Salo til Helsingfors eller Helsinki, som finnerne siger. Landskabet minder meget om turen op gennem Sverige med nogenlunde de samme vegetationer. Også her er de fleste huse *“svenskrød,”* hvis altså ikke de her kalder farven for *“finskrød.”* Pudsigt, men skorstenene er oftest malet i samme farve som taget, det var de ikke i Sverige. Helsinki - Skt. Petersborg 378 km - ser vi på et skilt.

“De tusind søers land” kaldes Finland, men det er en grov underdrivelse, for der er 188.000 søer, ja, der står virkelig 188.000, hvis vi denne gang kan regne med *“leksikassen.”* Søerne dækker 10% af Finlands areal. Og når vi kigger ind i skovene, ser vi også ustandselig søer, men med det antal landet har, kan der jo heller ikke være langt imellem dem.

“Det grønne Guld” kalder finnerne deres skove, de dækker 75% af landets areal, og 40% af Finlands eksport kommer fra skovdrift, hvor også Danmark aftager store mængder tømmer og papirvarer.

Som det første land i verden indførte Finland stemmeret for kvinder, det var i 1906. På dette felt kom Danmark først med i 1915. Der bor knap fem mio. mennesker i Finland, trods det landet næsten er otte gange så stort som Danmark.

En af vore rejsekammerater fortalte, at han havde været oppe, da *“prammen”* undervejs lagde til ved Aalandsøerne. Jeg blev særdeles gnaven, har sikkert ikke set ordentlig efter i rejseplanen, og ingen havde mundtlig informeret om, at vi skulle lægge til her. For selv om det

var nat og mørkt, ville jeg godt have “set” Aalandsøerne, det er jo ikke givet, man igen kommer så tæt på.

Generelt må det siges, at det er *meget* sparsomt, hvad vi undervejs får fortalt om byer og områder, vi passerer. Nu er jeg godt klar over, at min “tørst”, hvad områdernes historie angår, sikkert overstiger flertallet. Men jeg vil dog mene, at mange der vælger denne form for transport til feriestedet, også kalkulerer med oplevelser og “horisontudvidelser” undervejs.

Da vi når den finsk/russiske grænse, kort efter Hamina som er det finske navn for Fredrikshamn, passerer vi endnu en tidszone, så urene må igen stilles én time frem. Ved den finske grænse kontrolleres alle vore pas. Herefter kører vi et par km frem til den russiske grænse, hvor det russiske flag med tre tværstriber hvid-blå-rød vejrer ved siden af russernes grænseflag en grøn dug med et hvidt diagonalt kors. Rusland har 20.139 km landegrænse og er dermed det land i verden, der har den næstlængste landegrænse efter Kina.

Den russiske paskontrol er noget kompliceret, første kontrol passerer nogenlunde uden kontrol, næste kontrol ½ km længere fremme er meget grundig, de forskellige oplysninger i passet såsom øjen- og hårfarve blev checket, en god times tid tog det.

De fysiske ting omkring os er synligt mindre velholdte. På toilettet sidder dørens håndtag løst, låsen virker ikke, det gør håndtørreren heller ikke. Der findes dog et stykke sæbe, der lugter præcist som brun sæbe. Endnu ½ km længere fremme er der igen et passtop, vores chauffør John afleverer to colaer, og så er banen klar. Sandelig to km længere fremme kommer den fjerde paskontrol, men denne gang kører vi bare stille igennem uden at blive antastet.

Vi er nu i Rusland og kører videre mod Viborg en grænsefæstningsby fra 1293, da svenskerne ejede området. Vi kørte forbi Viborghus, som er de bevarede rester af selve fæstningen. Byen har skiftevis været på russiske og finske hænder, men fra 1944 har den været under Sovjet. I dag hedder det altså Rusland, og her hedder byen Vyborg, det vi så af byen var særdeles grim. Elendige forfaldne huse der ikke havde set maling eller anden form for pleje i en menneskealder. Trøstesløst overalt, trods det bor der 75.000 mennesker i Viborg. Biler var der kun meget få af, men der kom en gul bus, og vi fik fortalt, at det var udrangerede HT-busser skænket som en gave fra København. På bygningerne bemærkede jeg, at tagene sluttede med en direkte overgang til tagrenderne, hvis nedløb var nogle kolonorme rør ca. 20 cm i diameter. Nedløbsrøret sluttede på selve fortovet, herfra måtte vandet selv finde sin “vandvej.” Denne model passer helt med, hvad vi senere så overalt i Skt. Petersborg.

På vejnettet mærkes tydeligt en ændring, vejene er blevet så ujævne, at “skriverkarlen” kun med besvær kan frembringe bare nogenlunde læselige notater.

Det er ganske vist, - vi er i Rusland.

Ruslands historie er *meget* lang og særdeles kompliceret. Her er et forholdsvis kort resume af landets politiske historie, startende hvor svenskere har en finger med i spillet, over zartiden til den skelsættende revolution hvor *kun* kommunismen var tilladt, og frem til tiden hvor kommunismen pludselig blev forbudt. Ikke alle, men de fleste og de mest iøjnefaldende ledere undervejs, har her fået et par ord med på vejen, nogle af dem endda mange. Derudover hvad jeg ellers er “stødt på.” Skulle du være uinteressert i den russiske historie, kan du altså roligt springe over de næste ca. 8 sider.

Det russiske rige fødtes omkring Novgorod og Kijev. Det var den svenske vikingehøvding Rurik, der i 862 ifølge Nestor-krøniken grundlagde riget og dermed blev stamfader til zardynastiet. Ved Ruriks død 879 overtog fyrst Oleg (Helge 880-912) styret, og fra 882 regerede han også over Kijev. Zarerne regerede helt frem til "*den russiske revolution*" det skelsættende år 1917.

Fra 1547 til 1584 regerede Ivan IV den Grusomme (25/8 1530-1584). Allerede som treårig blev han udnævnt til zar og lod sig 16. jan. 1547 krone som Ruslands første zar og besad posten til 1584. Ordet zar kommer af cæsar, der betyder kejser. Han levede til fulde op til sit navn "*den grusomme,*" grundlagde det hemmelige politi, der på et vink myrdede enhver modstander. Offentlige henrettelser hørte til dagens orden, og var der tale om berømt heder, eksekverede Ivan selv dommen. Hans grusomheder udartede sig til forfølgelsesvanvid. Også hans nærmeste måtte sande hans hårdhed, sådan dræbte han i rasere sin 17-årige søn i 1581. Ivan IV den Grusomme døde 18. marts 1584, efter sigende var det af sorg over hans grusomme handling.

Fra 1598 til 1605 regerede Boris Godunov (1552-1605) også et af de navne, vi husker fra historien. Under Boris Godunov, der fra 7. jan. 1598 blev kronet til zar, var der stor modstand fra adelen. Så indførte han livegenskab for bønderne, men situationen udviklede sig til borgerkrigs-lignende tilstande.

Livegenskab var en rest fra slavetidens trældom. I Danmark kendte vi det som Vornedskabet og senere Stavnsbåndet, der betød, at bønderne havde et afhængighedsforhold til godsejerne om end meget varierende. Det kunne være arbejdspligt for godsejeren, der opfattede den livegne som fast inventar, der kunne sælges med godset. Det betød, at man ikke kunne rejse fra sit fødested, for dermed at sikre godsejeren billig arbejdskraft. Godsejeren havde også ret til at revse og kunne bestemme, om den livegne måtte gifte sig og med hvem.

Fra 1682 til 1725 regerede zar Pjotr I Aleksejevitj den Store (1672-28/1 1725) eller Peter den Store, som vi kalder ham. Han havde det mål at skaffe Rusland adgang til såvel Østersøen som Sortehavet og indføre vestlig kultur og teknik. Han er en af historiens mest farverige personer skønt uligevægtig, men aldrig kedelig. En fremskridtets mand på 2,03 m, der reformerte hensynsløst. Fx forbød han almindelige mænd at have skæg, kun ham selv, præster og bønder måtte beholde sit skæg, andre måtte lade sig rage eller betale afgift med en "*skægmonet.*" Personlig var han dog ikke særlig kultiveret, hans råhed og vildskab vil blive husket længe. Trods sit videbegær var han en grum karl, der morede sig med selv at hugge hovedet af de folk, der satte sig op imod ham. Hans barbari toppede i 1718 med, at han lod sin søn Aleksej tortere til døde. Men Peter den Store var, det man i dag ville kalde en dygtig PR-mand. Vi husker ham ikke mindst fordi, han på heste red op i Rundetårn. Her blev han budt på bolcher, de bekom ham så godt, at han sagde, "*jeg vil gerne ha' flere bolcher,*" det fik han, og ordet bolsjevik var dermed født. Trods sine barbariske metoder nåede han sit mål, Rusland blev en europæisk stormagt. Sortehavet nåede han i 1696 ved at erobre Azov, og i 1699 indgik han i forbund med Polen og Danmark med det formål at slå Karl XII (1682-1718) og Sverige for derigennem at komme til Østersøen. Selv om Peter den Store først tabte til svenskerne ved Narva, fordrev han dem så meget, at han 16. maj 1703 kunne grundlægge sin drømmeby Skt. Petersborg ved Neva Floden. Fra 1712 gjorde han den til Ruslands hovedstad, den skulle nemlig være Ruslands vindue mod vesten. Statussen som hovedstad tog han fra Moskva, der

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

frem til året efter revolutionen i 1917 med undtagelse af årene fra 1725-30 måtte se sig detroniseret.

Den svenske Kong Karl XII led dog senere sit nederlag, som så mange andre blev han besejret af den russiske vinter, vinteren 1708-09 var den, der blev hans skæbne og specielt i slaget ved Poltava 28. juni 1709. Karl XII undslipper med nogle få soldater og søger tilflugt i Tyrkiet, hvorfra han styrede Sverige helt frem til 1714.

Peter den Store døde 8. feb. 1725 og efterfulgtes af sin enke Jekaterina I (1684-1727). Hun var oprindelig en litauisk bondepige gift med en svensk dragon, men blev taget til fange af russerne i 1702. Grundet sin skønhed og begavelse fik hun elskere af stigende rang, i 1703 blev hun Peter den Stores elskerinde, der i 1712 giftede sig med hende og lod hende krone i 1724.

Fra 1762 til 1796 regerede Jekaterina II den Store (1729-17/11 1796). Jekaterina er det russiske navn, men oftest blev den tyske prinsesse, der er født i Stettin 2. maj 1729 i Anhalt-Zerbst, Sophia Ekaterina Aleksievna kaldt for Katarina eller Katharina. Som 15-årig blev hun gift med storfyrsten, forinden måtte hun skifte tro fra protestantismen til den ortodoks-katolske.

Hun var en stor begavelse, der afsatte sin mand den evnesvage zar Fjodorovitj Pjotr (Peter) III (1728-62) ved en paladsrevolution juni 1762, endda kort efter han havde fået magten. Han var evnesvag og drikkædlig og legede med tinsoldater. Det var sikkert meget heldigt for Danmark, for Peter havde sluttet forbund med Frederik II af Preussen (Alte Fritz) med det formål at indtage Danmark og Norge. Peter døde kort efter i fængsel som følge af de kvæstelser, han havde pådraget sig i slagsmål med sin kones førsteelsker.

De ægteskabelige uoverensstemmelser skal ses som baggrund for, at alle fyrstelige ægteskaber dengang var rent fornuftbetonede for at sikre sig den bedst mulige konstellation for landets fremtid og magt. Ægteskabet havde derfor ikke meget med kærlighed at gøre, og det var helt legitimt, at såvel kongen som dronningen tog sig en elskerinde/elsker. Jekaterina var storforbruger af elskere, op mod 50 navne kendes, heraf var den 10 år yngre Grigorij Aleksandrovitj Potjomkin hendes største kærlighed, og det menes at de var gift.

Jekaterina har også leveret en lille stump til danmarkshistorien. Det meget fornemme Flora Danica stel der er fremstillet af Den kgl. Porcelainsfabrik og står på Rosenborg, blev bestilt af den senere Frederik VI (1768-1839). Det var ham, der satte sin sindssyge far fra magten. Stellet var beregnet som en gave til den smukke kejserinde Jekaterina II, men uheldigvis set med kejserindens øjne gik hun hen og døde i 1796, før stellet var færdigt. Det var særdeles heldigt for os, for ellers havde det sikkert været at finde i et af de mange paladser i Skt.

Petersborg, og de har så rigelig endda. Arbejdet med stellet blev stoppet, men der var dog nået at blive udført 1802 stykker porcelæn "*et så ring endda.*"

Jekaterina II døde 17. nov. 1796 kl. 9:45.

Fra 1801 til 1825 regerede zar Aleksandr I (1777-1825), han sluttede forbund med Napoleon I i 1807. Dermed opdeltes Europa i en fransk og en russisk interessesfære. I 1809 tog Rusland Finland fra Sverige. Store mænd i historien har undertiden haft svært ved at holde ord, det gjaldt også Napoleon. I 1812 brød han sin aftale om forbund med zar Aleksandr I, gik mod Rusland og erobrede landet til og med Moskva. Zar Aleksandr I var snedig, men prisen var høj, han brændte Moskva af før indtagelsen, dette sammen med den russiske vinter gav Napoleon et nederlag med enorme tab for den franske hær til følge.

Fra 1825 til 1855 regerede zar Nikolaj I (1796-1855) han var søn af Pavel I. Et oprør i 1825 mod zarvældet majede Nikolaj I ned og hængte lederne i Peter Paul fæstningen.

Fra 1855 til 1881 regerede zar Aleksandr II (1818-81). Han gik ind for at reformere og forsøgte især at forbedre bøndernes forhold, ophævede således livegenskabet 3. marts 1861, der betød, at 47 mio. russiske bønder opnåede personlig frihed, men det var en lang proces, for bønderne skulle betale for deres jord over 49 år. Aleksandr II anlagde Vladivostok og solgte Alaskas 1.518.177 km² til USA i 1867 for 7,2 mio. \$. Alaska, der blev opdaget af vores egen Vitus Bering fra Horsens i 1741. Zar Aleksandr II blev 13. marts 1881 offer for et bombeattentat af nihilister.

Fra 1881 til 1894 regerede zar Aleksandr III (1845-94). Vi kender ham bedst, fordi han i 1866 blev gift med Maria Feodorovna, det russiske navn for den danske prinsesse Dagmar (1847-1928) der var næstældste datter af vores 184 cm høje Christian IX. Hans højde var for øvrigt 20 cm over datidens gennemsnit. Christian IX blev kaldt for "*Europas svigerfar*" på grund af, at fire af hans børn kom til at sidde på europæiske troner. Hans ældste søn som Frederik VIII af Danmark, Alexandra som dronning af England, her nævnte Dagmar som kejserinde af Rusland og Vilhelm som Kong Georg I af Grækenland. Prinsesse Dagmar flygtede under kommunistregimet i 1919 på et britisk krigsskib fra Krim til Danmark, her boede hun på Hvidøre i Klampenborg. Kejserinde Dagmar er gravsat i Roskilde Domkirke.

Fra 1894 til 1917 regerede zar Nikolaj II (18/5 1868-1918). Han var søn af Aleksandr III og kejserinde Dagmar. Det var *ikke* en heldig tid at regere, for det var en periode med store og svære begivenheder for Rusland. Nikolaj II var en god familiefar og dog et ulykkeligt menneske, for som leder var han uduelig og svag. Under Nikolaj II flyttede Rusland sine interesser mod "*Det fjerne Østen*" specielt Kina. "*Den Transsibiriske jernbane*" blev bygget. Skt. Petersborg var arnestedet for revolutionen. Allerede 9. jan. 1905 startede demonstrationerne under ledelse af præsten Georgij Gabon, de endte med den "*Blodige Søndag*" 22. jan. 1905 foran Vinterpaladset i Skt. Petersborg. Der var 140.000 ubevæbnede arbejdere, bønder og borgere der gik i demonstrationstog til zar Nikolaj II med et krav om demokrati. Militæret åbnede ild mod menneskemængden, hvor 1000 blev dræbt og 2000 såret. Zar Nikolaj II meddelte 19. aug. 1905, at Rusland ville få en forfatning. Men militærets drab på de 1000 blev den egentlige start på "*den russiske revolution*", der dog først kom 12 år senere. En folkevalgt дума blev tilladt og arbejder- og soldaterråd, som kaldes sovjetter, oprettedes.

Den 1. aug. 1914 erklærede Tyskland Rusland krig. Det tyskklingende navn Skt. Petersborg blev straks ændret til Petrograd, Første Verdenskrig var i gang. Det blev en krig, der tydeligt viste Ruslands svaghed.

Zar Nikolaj II døde som zar fik ende 16. marts 1917, hvor den russiske revolution sørgede for, at den sidste zar abdicerede. Ministerrådet og styret blev overtaget af en provisorisk borgerlig regering under ledelse af Kerenskij. Men der var stadig uro i landet, nu mellem bolsjevikkerne hvor en vis hr. Lenin var at finde og mensjevikkerne. Den 25. okt. 1917 slog bolsjevikkerne til, panserkrydseren "*Aurora*" affyrede en salve med løst krudt, det blev signalet til stormen på Vinterpaladset.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

“*Al magt til sovjetterne, jorden til bønderne, fred til folket og brød til de hungrende.*” Kuppet lykkedes uden særlig modstand og blodsudgydelser, Kuppet lykkedes uden særlig modstand og blodsudgydelser. Den russiske revolution var i gang, og verdens første socialistiske stat Sovjetunionen var født.

Slaget 25. okt. 1917 kaldes i Rusland for Oktoberrevolutionen, i vesten kalder man samme slag for Novemberrevolutionen. Grunden er, at den russiske kalender på dette tidspunkt ikke var koordineret med den vestlige kalender, og i vesten hed samme dato 7. nov. 1917.

I 72 år troede man, at dette statskup var en folkelig revolution. Men på alle nøgleposter sad kupmagere, i første runde var det med Lenin på toppen. Ethvert tilløb fra befolkningen til oprør mod det der ikke var, som de havde troet blev med hård og usentimental hånd slået til jorden. Kommunistpartiet blev herefter det eneste tilladte parti, og det selv om de kun fik 25% af stemmerne ved det første valg, men de havde til gengæld den militære magt.

Zar Nikolaj II, hans kone Alice af Hessen, deres fem børn og fire tjenestefolk led en krank skæbne, de blev alle skudt af bolsjevikkerne 16. juli 1918. Siden Martsrevolutionen i 1917 havde familien siddet som fanger først i Zarskoje Seloslottet uden for Petrograd, herefter Tobolsk i Sibirien og sidst i Jekaterinburg i Uralbjergene også kaldet Sverdlovsk. Så kom de ikke længere, elleve nakkeskud gjorde en ende på deres liv.

Den russiske historieskrivning forud for kommunismen fortæller om voldsomheder, lidelser og særdeles megen dramatik. Under kommunistregimet blev historieskrivningen løbende forfalsket, så det “*glorværdige*” billede af kommunismen kom til at passe til de givne løfter, men tiden har bestemt ikke været mindre voldsom, lidelsesfuld eller dramatisk.

Fra 1917 til 1924 hed lederen af Sovjetunionen Vladimir Iljitj Uljanov Lenin (1870-1924). Født 22. april 1870 i Simbirsk 650 km øst for Moskva som søn af en skoleinspektør. Vladimir var fra barns ben godt forkælet og havde et voldsomt temperament med hysteriske raserianfald, hvis ikke han fik sin vilje. Dette temperament fulgte ham livet igennem. Lenin blev gift med Nadjezda Krupskaja, men han klarede sig ikke med hende, ustandselig var der kvinder i hans nærhed, hans officielle elskerinde var Inessa Armand. Udover kvinder var hans interesser cykler, skak og Wagner. Men han var viljestærk og nåede langt selv om han led af søvnløshed. Han var uddannet jurist. Studerede marxisme fordi broderen i 1887 var blevet hængt grundet mordplaner mod zaren. Da han startede arbejderbevægelsen i Skt. Petersborg, blev han forvist til Sibirien i tre år fra 1897 grundet sin revolutionære agitation. Lenin boede under landflygtighed i Paris og 1910 i København. Lenin fik en enorm betydning for landets udvikling. Som kommunismens forkæmper var målet at tilintetgøre kristendommen, som Lenin kaldte for “*billig vodka,*” og i stedet indføre marxismen-leninismen som en statsreligion. Kuppet var forløbet næsten uden tab af menneskeliv, men da Lenin fordelte kirkens og gudsernes jord til bønderne, socialiserede fabrikkerne, erklærede alle boliger for statsejendom og konfiskerede bankernes kontanter, da mødte regimet forståeligt nok stærk modstand. En borgerkrig mellem kommunisternes “*røde armé*” og de kontrarevolutionæres “*hvide armé*” var uundgåelig. Sovjetunionens regeringsmedlemmer som hed “*Folkekommissærernes Råd*” slettede al gæld til udlandet, hvad der naturligvis skabte stor harme i vesten, hvor specielt Storbritannien og Frankrig havde ydet store statslån til Rusland samt investeret meget i det russiske erhvervsliv.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Lenin grundlagde 17. dec. 1917 det hemmelige politi, Tjekaen, senere har foretagendet haft andre navne GPU, og senest det vi kender som det forhadte KGB.

Han åbnede de første koncentrationslejre til politiske modstandere primært til udryddelse af kulakkerne, som er en nedsættende betegnelse for de russiske storbønder, der gik imod kollektiviseringen i 1930-erne. Lenin var en hensynsløs psykopat, det ses tydeligt af følgende:

- 1] Hæng, således at folk kan se det fra nær og fjern, 100 kendte kulakker, rigmænd og blodsugere.
- 2] Offentliggør deres navne.
- 3] Konfisker al deres korn. Gør det så folk ryster og tænker: De røde dræber alle kulakkerne, og de vil blive ved med at dræbe dem.

Således skrev den *“geniale”* leder i et telegram til partiledelsen i provinsbyen Pensa i aug. 1918. Trods disse og talrige andre beviser er der stadig en aura og stor respekt omkring Lenin, der i det russiske folk opfattes, som en der udførte mirakler. Og det gjorde han egentlig også, for mange ideer fødte han. Men med den bratte overgang fra zarernes tid og det store folk taget i betragtning, var det et kæmpe skib at få vendt.

I 1918 såres Lenin hårdt i Moskva ved et attentat, men han overlever.

Fra 1922 var Lenin en syg mand, Fra 1922 var Lenin en syg mand, han døde jan. 1924 og ligger begravet på Den Røde Plads i Moskva. Mange arbejder dog for, at få ham begravet ved siden af sin mor på en kirkegård i Skt. Petersborg, som han ifølge sit testamente ønskede.

Fra 1924 til 1953 overtog Josif Vissarionovitj Stalin (1879-1953) styret i Sovjetunionen. Han var født Dsjugasjvili af en skomager 21. dec. 1879 i Georgien. Ordet Stalin betyder Stålmænd. Han læste først til præst, men søgte andre veje. Det kunne ellers have været sjovt at se, hvilken præst der kunne være blevet ud af måske verdens største massemand. Stalin blev arresteret flere gange grundet revolutionære tendenser fx bankkup á la Blekingegade. Han støttede Lenin som truede med et brud grundet Stalins brutalitet. Lenin advarede endog i sit testamente partiet mod Stalin, men trods det valgte partiet Stalin som Lenins efterfølger i 1924. Stalin skabte en personkult og det stalinistiske terrorsystem, hvor han sendte *“afvigere”* til Sibirien til *“ideologisk”* genoptræning. Det var de rene koncentrationslejre. Han tvangskollektiviserede landbruget i 1929, hvor 25 mio. landbrug blev presset sammen til 250.000 kollektivbrug og statsfarme. Kollektiviseringen gennemførtes brutalt, mellem fire og fem mio. bønder blev slået eller sultet ihjel og deres ejendommene konfiskeret af staten. Stalin kunne med sine etniske udrensninger og uden beviselig grund sende besked til et distrikt:

“henret 1000 mennesker”, og det blev gjort.

Flere kilder hævder, at de internationale brigader, der strømmede til Spanien for at hjælpe oprørerne i Den Spanske Borgerkrig fra 1936-39, var beordret af Stalin, der gennem de respektive landes kommunistpartier, sendte såkaldte *“frivillige”* til Spanien. Formålet skulle være at få fingre i de spanske guldreserver og så måske også ideen om, at hele verden skulle erobres af kommunismen.

Den 22. juni 1941 angreb Tyskland Sovjetunionen og erobrede store landområder, men Leningrad og Moskva holdt stand. Igen kom vinteren russerne til hjælp, og fra sept. 1942 blev tyskerne trængt tilbage af *“Røde Armé”* med store tab. Ved slutningen af Anden Verdenskrig var de sovjetiske tropper nået til Elben, hvad der fik stor betydning, da de allierede skulle fordele *“byttet,”* idet alt land mellem Østersøen og Grækenland kom under kommunistisk indflydelse.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Vel var Sovjetunionen på det vindende hold, men set i retfærdighedens lys var det højst betænkelig, at verdens bandit nummer et Josif Stalin og hans kumpaner var ophøjet til dommere i Nürnbergprocessen, også selv om det var over de tyske krigsforbrydere. Nazismen fremstod som den helt store bandit, derfor kom kommunismen til at stå i skyggen, den var så fjern. Men den var bestemt ikke bedre, for kommunismen havde slået sine *egne* ihjel. De sovjetiske arkiver om folkedrabene forblev lukkede, og historieskriverne havde travlt med "*skønmalerierne*." Realiteten i Nürnberg var, at der ikke kun sad masseforbrydere på anklagebænken men også i dommersædet. Ikke sjældent kom Sovjet i konflikt med USA og vestmagterne, og Sovjet nedlagde ofte veto i FN's Sikkerhedsråd. Situationen udviklede sig til "*Den Kolde Krig*." Under Stalins styre menes at være dræbt op mod 40 mio. mennesker, ikke underligt at han bar tilnavnene "*Mørkets Fyrste*," "*Den Røde Zar*" og ejendommeligt nok også "*Lillefar*." Stalin var en af historiens brutaleste diktatorer, der med sit rablende vanvid var ansvarlig for det blodigste kapitel i Ruslands historie, en sand djævel på linie med Hitler. Han blev begravet ved siden af Lenin i mausoleet på "*Den Røde Plads*." Først tre år efter Stalins død 5. marts 1953 i Moskva, der skyldtes en hjerneblødning, kom kritikken åben frem. Det var Khrusjtjov der pillede glorien af Stalin. I 1961 fjernedes hans lig fra "*Den røde Plads*," og hans statuer destrueredes. I dag anses han som forræder mod Marx og Lenins lære. Endnu en psykopat havde siddet på toppen i Sovjet.

Revolutionen begyndte at æde sine egne børn.

Fra 1953 til 1955 var Georgij Maksimilianovitj Malenkov ministerpræsident. Han lagde stor vægt på forbrugsgoder, men netop dette førte til hans fald. Han indgav selv 8. feb. 1955 sin demissionsbegæring til "*Den øverste Sovjet*." Malenkov fik en noget blidere skæbne end andre faldne sovjetiske statsmænd, han blev minister for kraftstationer.

Fra 1955 til 1958 var Nikolaj Bulganin (1895-1975) Sovjets ministerpræsident, men blev styrtet og erkendte sig skyldig i partifjendtlig virksomhed. Men tiderne havde ændret sig, så han beholdt hovedet og fik en retrætepost som formand for et økonomisk råd.

Det var under Bulganins periode, vi havde Ungarnkrisen, der "*satte det første søm i kommunismens kiste*." Ungarnkrisen startede natten mellem 23. og 24. okt. 1956 i Ungarns hovedstad Budapest. En opstand mod det kommunistiske system ledet af Imre Nagy (1896-1958) der 24. okt. 1956 blev udnævnt til Ungarns ministerpræsident, og allerede 1. nov. 1956 meldte Ungarns udtræden af Warszawapagten og erklærede landet neutralt. Samme dag sendte Bulganin flere russiske tropper til Ungarn. Imre Nagy appellerede til FN, som Ungarn var blevet medlem af i 1955. Opstanden blev nedkæmpet, 10. nov. 1956 havde russerne knust enhver modstand. Tusinder havde mistet livet, mens verden holdt vejret af frygt for en storkrig. Imre Nagy blev den ungarske opstands martyr, men blev under international protest henrettet i 1958 af sin efterfølger Janos Kadar. Formentlig var det efter ordre fra Khrusjtjov.

Fra 1958 til 1964 var Nikita Sergejevitj Khrusjtjov (1894-1971) ministerpræsident. Han var uddannet klejnsmed. Rttede 25. feb. 1956 en sønderlemmende kritik af Stalins politik, det der førte til opstanden i Ungarn. Khrusjtjov betegnes som en grotesk bondeknoold, men han var en farverig statsmand, der gik ind for fredelig sameksistens med de kapitalistiske lande. Hvem husker ikke hans happening, da han i FN's generalforsamling tog sin ene sko af, og hamrede den i bordet for at understrege sin holdning til den filippinske delegeredes kritik af

Sovjetunionens kolonialistiske politik. Khrusjtjov udgav sine erindringer i 1970. Han døde 11. sept. 1971, hvor en lille notits i Pravda underretter offentligheden om dødsfaldet.

Fra 1964 til 1980 var Aleksej Nikolajevitj Kosygin (1904-80) ministerpræsident. Han rejste meget og besøgte bl.a. Danmark i dec. 1971. En tilnærmelse til USA sås bl.a. ved at Nixon besøgte Moskva i 1972. Grundet svigtende helbred var Kosygin ofte fraværende, og derfor var det som regel Bresjnev, der fremstod som lederen.

Fra 1964 til 1982 spillede Leonid Bresjnev (1906-82) også med. I 1964 valgtes han til førstesekretær, fra 1966 til generalsekretær og fra 16. juni 1977 til præsident. Bresjnev var en reaktionær leder, men uden lederegenskaber, han var kun interesseret i sin egen magt og sine ordener. Det var en periode, hvor korruptionen voksede, miljøet blev nedslidt, jorden udpint, maskinparken blev ikke vedligeholdt, og de fremstillede varer var af ringe kvalitet. Transport og lagerforhold var så dårlige, at op mod 40 % af landbrugsproduktionen gik tabt. Fra 1970 var det nødvendig for det kornproducerende land at importere korn. Befolkningen mistede også troen på hele systemet. Det var Bresjnev der beordrede Warszawapagtlandenes invasion af Tjekkoslaviet 21. aug. 1968. Her havde den reformvenlige partileder Alexander Dubcek (1921-92) vist en for vestvenlig politik og blev afsat, ekskluderet af partiet og erstattet af en Moskva-styret marionetregering. Dubcek døde efter en trafikulykke 1. sept. 1992. Der er stadig mystik om denne ulykke, der af mange opfattes som et "*mord.*"

Også Bresjnev har udgivet sine erindringer, det var fra 1978-82.

Sjovt nok siger en ny undersøgelse, at Bresjnev trods sin ringe succes og dårlig økonomi af befolkningen betragtes som en af Sovjets allerbedste ledere. Måske ligger forklaringen i, at dengang fik arbejderne trods alt løn til tiden, i dag må de tit vente på lønnen i flere måneder, eller måske få "*5 glas rødbeder.*"

Fra 1982 til 1984 var KGB-chefen Jurij Andropov (1914-84) Sovjets leder, men efter 466 døgn så var hans tid omme. Selv om han var rimelig populær, så var sukkersyge og nyresvigt mere, end KGB-chefen kunne klare.

Fra 1984 til 1985 kom Konstantin Ustinovitj Tjernenko (1911-85) til magten, men han var alderssvækket og alvorlig syg allerede ved sin tiltrædelse og døde året efter. Han havde arbejdede sig op gennem systemet fra landarbejder. Tjernenko hørte til Bresjnevs fløj, havde fulgt med ham hele vejen op, og betragtedes som dennes naturlige efterfølger, men alligevel blev det Jurij Andropov (1914-84). Med Tjernenko var det slut med "*de gamle mænd i Kreml,*" yngre kræfter stod på spring, Gorbatjov blev den næste.

Fra 1985 til 1991 overtog Mikhail Sergejvitj Gorbatjov styret i Sovjetunionen. Han er født 2. marts 1931 i et landbrugskollektiv i Privolnoja som søn af en traktorfører. Gift 1953 med Raisa Titarenko parret har en datter. I 1946 blev han selv traktorfører. I 1946 blev han selv traktorfører. Gift 1953 med Raisa Titarenko de mødte hinanden under filosofi- og jurastudiet på Moskva Universitet. Raisa var meget veluddannet, velklædt og havde en naturlig udstråling. Hun gjorde en god figur som Sovjets førstedame. Raisa Titarenko døde 20. sept. 1999 af leukæmi. Parret har datteren Irina.

I 1949 tilkendtes Gorbatjov "*Arbejdets røde Flag.*" Blev optaget i kommunistpartiet i 1952, hvor han i 1955 kom i ungdomsledelsen. Blev medlem af centralkomiteen i 1971, landbrugsminister 1978, medlem af politbureauet i 1980 og i 1984 formand for "*Den øverste*

Sovjets” udenrigskomite. “*Gorba,*” som var hans kælenavn, valgtes som generalsekretær 11. marts 1985 og som sådan leder af Sovjetunionen. Til stor overraskelse for hele verden foreslog han i 1985 afskaffelse af atomvåben. Medlem af “*Folkekongressen*” i 1989. Indførte *glasnost* det russiske ord for gennemsigtig og åben. Det resulterede i afsløring af korruption, magtmisbrug og svindel. Han indførte også *perestrojka*, der betyder omstilling og omstrukturering. Det blev en ændring af hele samfundet, men reformen gik for hurtigt. For det gamle Rusland knagede i fugerne, det kommunistiske eksperiment har spillet fallit. På få dage brød Sovjetunionen sammen. Den 10. nov. 1989 åbnedes Berlinmuren efter “*Den Kolde Krigs*” ophør. Muren var 164 km lang med syvdobbelt afspærring, hvoraf de 87 km var med højspændingshegn. Siden 13. aug. 1961 har muren forsøgt at stoppe de mange, der flygtede fra DDR til vesten. Et skarpt skel mellem øst og vest, et skel der har kostet enorme resurser, men allerværst sat skel mellem landsmænd, mellem naboer, venner og familier. Skel med store menneskelige lidelser til følge. Vel er det langs den fysiske Berlinmur, de største menneskelige lidelser har fundet sted, men symbolsk har “*muren*” været over hele Sovjet, altså også her i Skt. Petersborg.

Gorbatjov viste ikke fornøden situationsfornemmelse og blev tilmed ofte fejlinformeret, idet sandheden ofte kostede opservanternes egne hoveder. Gorbatjov valgtes 15. marts 1990 af “*Folkekongressen*” til en nyoprettet post som Sovjets præsident med udvidede magtbeføjelser. Men landet var i dyb økonomisk krise, dårlig udnyttelse af landets resurser, teknologisk langt tilbage, ringe arbejds effektivitet, nedslidning af produktionsapparatet og miljøet, udpining af jorden og ikke mindst korruption og misinformation til lederne i form af sminkede regnskaber. Resultatet var ringe udbytte, varemangel, dårlig kvalitet kort sagt levestandarden forringedes. I befolkningen var det *perestrojkaen* der fik skylden, og “*Gorba*” fik for eftertiden en negativ glorie. Et nationalt oprør var under opsejling startende i de baltiske lande, hvor en menneskekæde mellem Tallin-Riga-Vilnius skulle symbolisere sammenholdet. “*De sorte Baretter*” angreb jan. 1991 de baltiske lande, i Vilnius kostede det 14 dræbte i Riga 4. Gorbatjov demokratiserede, men måtte opgive kommunismens monopol og love selvstyre. For første gang i Sovjets historie blev nye partier tilladt, der kunne vælges mellem flere kandidater og afstemningen var hemmelig. I 1990 modtog Gorbatjov Nobels Fredspris, fordi han tøde betonkommunismen op og standsede “*Den kolde Krig.*” Et amatøragtig kup mod ham 19. aug. 1991 slog fejl, i tre dage blev han holdt som fange i sit sommerhus på Krim af en junta. Der blev indført undtagelsestilstand og kampvogne rullede i Moskvas gader, mens verden holdt vejret. Hovedmændene bag kuppet var otte af Gorbatjovs nærmeste medarbejdere, men ingen af dem var egnet som leder. Officerer, soldater og ikke mindst folket nægtede at adlyde. I kulissen stod Boris Jeltsin beskyttet af folket. De ynkelige kupmagere tog flugten. Trods det mistede Gorbatjov alligevel det politiske greb og tilliden i befolkningen. Jeltsin var blevet folkets helt og “*frelser.*” Gorbatjov var en idealist, meget diplomatisk og begavet som politiker. Han var meget populær i vesten, hans afspændingspolitik skal også ses som en mulighed for besparelser på egne militærbudgettet, men han forstod ikke at tale folkets sprog, måske pga. sin høje universitetsuddannelse.

Han havde sandsynligvis været bedre som FN's generalsekretær.

Gorbatjov trak sig som præsident 25. dec. 1991, og hermed var Sovjetunionen faktisk opløst. Det russiske flag med sin hvid, blå og rød trikolor strøg til tops over Kreml fra 1996.

Ved valget 1996 stillede Gorbatsjov igen op, men nåede aldrig videre. Raisa og Mikhail Gorbatsjov bor nu i udkanten af Moskva i en stor landresidens stillet til rådighed af regeringen. Han lever af at holde foredrag i udlandet, pris 100.000 kroner, - så værsgo.

Juni 1991 vælges Boris Jeltsin med 57 % af stemmerne til Ruslands første folkevalgte præsident. Han er født i 1931, opvokset i Jekaterinburg og uddannet som ingeniør. 29. maj 1990 blev han valgt som formand for "Den øverste Sovjet", samme år 12. juli meldte han sig ud af det kommunistiske parti efter 30 års medlemskab.

Warszawapagten, der havde virket siden 14. maj 1955, blev ophævet i april 1991.

Den 23. aug. 1991 forbød han det kommunistiske partys virksomhed i Rusland. En mærkelig tanke at det parti der siden 1917 havde været diktatorisk eneherster i hele Sovjetunionen i hvert fald frem til "Murens Fald" i 1989, nu efter 74 år pludselig var en forbuden frugt.

Samtidig beslaglagde Jeltsin partiets ejendom, og Rusland overtog Sovjets plads i FN. Det er her vigtigt at huske på, at pludselig boede der 25 mio. russere udenfor Ruslands grænser.

Sept. 1993 opløstes "Folkekongressen" og "Den øverste Sovjet."

Jeltsin var klar med en ny forfatning 12. dec. 1993, en forfatning der gav større magt til præsidenten. - - -

Rusland var blevet en republik.

I modsætning til Gorbatsjov er Jeltsin særdeles udiplomatisk og kan vel nærmest betegnes som en fordrukken bulderbasse, men han er båret frem af folkets revolution, om end hans popularitet er faldet gevaldigt på det sidste. Landets indre problemer tiltager fortsat, monopolerne afskaffes, men mens priserne stiger enormt, stiger lønnen kun det halve og korrupsionen tiltager. Økonomisk er alt fiasko, mafiaen har kronede dage, og afstanden fra fattig til rig er endnu engang blevet større.

Selv om vi alle føler, at han næppe kan betragtes som en seriøs leder, så svinger han stadig med jævne mellemrum dirigentstokken, og hver gang han har problemer, hvad der ikke sker så sjældent, så finder han flaks en eller flere syndebugke i orkesteret, der straks dømmes for falsk spil. Ved siden af ham står også en hær af læger, der lige så ofte svinger skalpeller, hvormed de forsøger at minimere vodkaens virkning. Men den dag vil komme, hvor de ikke mere kan redde ham, en skøn dag kunne man fristet til at sige, men tør man det? For vi kan ikke vide, hvad vej det vil bære når en "ny stærk mand" kommer til. Men Ruslands økonomi er så dårlig trods dets store resurser, at landet vel næppe har kræfter til andre opgaver end at mætte den sultne befolkning.

Og den sultne russiske befolkning er godt træt af Jeltsin og hans "sygdom." De længes efter ordnede og stabile forhold, hvor de kan regne med at få løn for det arbejde, de har udført, sådan er det ikke alle steder i dag. Men de tør heller ikke tro på demokratiet, for det demokrati de har oplevet, har kun ført til yderligere korrupsion, politisk ustabilitet og faktisk total økonomisk kaos i landet. Så spørgsmålet er, om russerne igen ønsker sig om ikke ligefrem en "zar" med datidens grusomheder så i hvert fald "en stærk mand."

Så er vi nogenlunde nået frem til nutiden. Og det var, hvad jeg kaldte for en kort gennemgang af den politiske historie i såvel Rusland som Sovjetunionen.

Skønt at få frisket det op man ikke vidste i forvejen.

"Tøvs do, de var en svær omgang? Ja så, de tøv a osse. No vel a sæt alle de bøgger o plas ijen, å ta mæ en kop kaffe, de trænger a værkli te."

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Næste pause er på en stor parkeringsplads i skoven uden nogen form for cafe. Kort før vi kører ind på pladsen, garanterer vores chauffør John, at inden der er gået to minutter, holder der en halvrusten Lada og tilbyde cigaretter, vodka, russisk "*champagne*," cognac, chokolade og cola til favorable priser. Næppe holder bussen stille, før Ladaen tøffer op på siden af bussen. To russere springer ud, slår bagsmækken op og forvandler i løbet af en håndvending Ladaens døre, køler, skærme, bagsmække og tag til et minimarked, hvor varerne falbydes. Priserne opgives helst i dollar, 200 cigaretter 14 \$, russisk "*champagne*" 5 \$, 1/1 flaske vodka 24 \$ og 125 gr. russisk kaviar 100 DKR.

Det blev vist en hel god handel for de unge mænd. På os virkede priserne meget billige, men vi havde jo endnu ingen sammenligningsmuligheder. Senere erfarede vi, at det ikke var til absolutte bundpriser, vi havde købt. Det blev os fortalt, at denne form for handel var helt legal, vi forstår nu ikke helt systemet, for hvad med kassestrimmel, moms og skat og kunne det mon være stjålne varer?

"*Skidt pyt*" vi er jo på ferie, og de stakkels russere trænger såmænd nok til at tjene en skilling. Chokoladen vi købte smagte udmærket, men "*champagnen*" - - - føj for en ulykke.

Klokken 20 når vi byens største hotel "*Hotel Moscow*" for enden af hovedgaden Alexander Nevsky sp., 2 Skt. Petersborg. En imponerende stor bygning der ser ganske velholdt ud. Men vi erfarede hurtigt, at facaderne i dette land ikke givetvis antyder, hvad der er bag. Værelse nr. 5109 bliver vores bolig for de følgende dage, trods værelsesnummeret er der "*kun*" 4015 værelser på hotellet. Nøglen vi får udleveret er et plastkort. En af gæsterne kom ned i receptionen og beklagede, at kortet ikke virkede, indtil Karl fandt ud af, at han havde brugt, det kort der passede til kahytten på "*prammen*," det gav os andre en velfortjent latter, og heldigvis grinede Karl lige så meget selv.

Russisk valuta kan du ikke købe hjemmefra, så Hanne går straks hen til hotellets bank for at veksle. Det er nemlig altid hende, der er økonomichef hos os. Hanne betaler 840 DKR. for 1000 rubler, så i praksis regner vi stort set med, at én rubel svarer til én krone, men i virkeligheden er den 16% mindre værd. Men den russiske økonomi har i øjeblikket meget ondt, og en uge senere betaler Hanne kun 696 DKR. for 1000 rubler, det svarer til et fald i denne uge på ca. 16%, senere samme dag lukker man for valutahandelen. Et par gange under turen betalte Hanne med Eurocard, de blev først hævet et par måneder senere. Det var den helt store fidus, for da var der kun hævet 500 kroner for 1000 rubler. Havde vi vidst dette, burde vi egoistisk set have betalt alt med Eurocard hele tiden, men så kan du jo ganske rigtig spørge, hvor er moralen i dette spil? Senere er det gået meget værre. Feb. 1999 skal du kun give 296 DKR. for 1000 rubler. Jo, de har virkelig problemer i det store land.

Hotelstandarden er i Rusland ikke på højde med den vestlige verdens. Møblerne i vort værelse består af to lænestole, et bord, standerlampe, skrivebord med lampe, taskehylde langs væggen samt et klædeskab. Det hele er lidt ramponeret og slidt. Udover et spejl er væggene blottet for enhver form for billeder eller anden dekoration, de er helt nøgne. Tapetet er flere steder flosset og med store fugtskjalde, men vi sover godt i gode senge, og det skønt hovedpuderne vejer "*1½ tons*." Sengene er stillet op som "*skilsmissegenge*," men den detalje klarer vi selv. Hver dag skiftes alt sengetøjet, en helt unødvendig luksus de burde spare. Der er både radio og tv, men tv'et virkede ikke, hvad der dog ikke generede os. Til gengæld er der helt nyt gulvtæppe. Badeværelset ser også lidt "*træt*" ud, cisternens knap er væk, og der skal trækkes på en helt speciel måde, hvis vandet ikke skal løbe i én uendelighed. Toiletlåget får man i nakken, når

man sætter sig, men det er kun en ubetydelig detalje. I håndvasken trækker vandet kun ud med stort besvær. Badekarret har engang i tidernes morgen været hvidemaljeret, gætter vi på, men emaljen er slidt af. Karret ligner mere et vandingstrug til kreaturer, men en seddel bedyrer, at karret er "*Desinfected.*" Gulvrysten ligger løst, og én flise mangler. Elstikket på badeværelset virker ikke, men i stuen helt nede ved gulvet under skivebordet finder jeg et lampestik med virksom strøm, her kravler jeg ind, hvis skægget begynder at genere, en ret uegnet stilling for pensionister, men jeg klarer den fint. Hanne siger ganske vist, at det ser sjovt ud, men så lad da hende have den gratis fornøjelse med. Jeg må dog nok efterfølgende indrømme, at hun har ret, for det billede hun snød sig til at tage af mig i den pikante stilling, ser ganske komisk ud. Kort sagt svarer værelsernes standard ikke til, hvad bygningens ydre fremtoning antyder, men vi befinder os alligevel godt. Fra hotelvinduet ser vi ud på en rundkørsel for enden af hovedgaden Alexander Nevsky.

Efter at vi har fået os installeret på værelset, går vi ud i hotellet for at finde et hyggeligt spisested. En lille flok af os havner på "*Den blå restaurant.*" Vi bestiller individuelle retter og har et par hyggelige timer, før vi går til ro efter en begivenhedsrig dag.

Morgenmaden på hotellet kan, hvad udvalg og kvalitet angår, højst opnå betegnelsen *rimelig*. Kæmpesalen, hvor der vel kan være omkring 1000 mennesker, virker trods sin størrelse tiltalende. I midten af salen er der et podie, hvor de kulinariske retter og rekvisitter er samlet. Et mylder af mennesker vimser frem og tilbage for at fange det, der netop *nu* er der. Først står du i kø for at få den kop, der måske alligevel er væk, når du når frem. Så står du i kø for at få den kaffe, der måske lige netop slipper op for næsen af dig. Så kan du enten vælge at stille dig op og vente, eller du kan holde øje med, når den nogenlunde hvidklædte kaffebrygger kommer med en ny stålskand fyldt med friskbrygget kaffe, som han hældes op i beholderen. Så ser du en hel hær styrte hen til kaffen, igen er der kø, og du kan kun håbe, at du denne gang kommer tids nok. Til gengæld er kaffen absolut perfekt. Mange andre rekvisitter slipper ind imellem op. Ikke underligt for på bordene står der overalt store mængder af brugt porcelæn og bestik, som betjeningen ikke er særlig hurtig til at fjerne. Og med et par tusind gæster skal der jo en enorm beholdning til for at undgå mangler, i hvert fald med det tempo. Men med lidt tålmodighed og suffisance går det alligevel helt fint, og der er i tilgift rig lejlighed til at studere mennesketyper, - en ganske interessant beskæftigelse.

Tjenerne er mere optaget af at gå rundt og spørge, om gæsterne vil ha' vekslet deres \$ til rubler. Senere finder vi ud af, at med rublens nedtur er det en klog politik.

På vore ture har vi en lokalguide med, hun hedder Tanja og har studeret dansk på universitetet. Hun har i flere år været guide for turister på tilsvarende ture og taler et udmærket og letforståeligt dansk. Hendes første oplysning til os mandag morgen, da vi skulle starte vores byrundtur, var: "*Boris Jeltsin har i går fyret sin regering, det er hans hobby.*" Tanja berettede videre: "*Vi bor i overraskelsernes land, det er ikke kedeligt at bo her.*" Hun udtrykte rimeligt klart, at hun, og som vi forstod det, også det russiske folk, var godt og grundig træt af Jeltsins "*sygdom*" og svingende stabilitet. Tanja skulle vise sig at være en dygtig fortæller, der næsten uafbrudt på vore ture berettede om seværdigheder, bygninger, gader, kvarterer og hvad vi ellers passerede af interessant undervejs. Derudover fik vi, hver gang der var en lille pause, en lille bid af Ruslands meget farverige og dramatiske historie. En bid der netop passede til stedet. Meget interessant, men for "*skriverkarlen*" var det *særdeles* hårdt arbejde at følge med, hvad der heller ikke altid lykkedes.

Skt. Petersborg er bygget i Neva Flodens delta på 42 øer, der forbindes af 500 broer og 68 kanaler. Det er et sumpområde, der kun ligger ganske få cm. over havets overflade. Zar Peter kunne dårligt have valgt et mere besværligt og uegnet sted end området her ved Den Finske Bugt. Helt igennem en særdeles ufornuftig placering hvor fundamentet konstant truede med at synke til bunds i det sumpede område. Tilmed er området også koldt, idet Skt. Petersborg ligger på 60° ca. samme breddegrad som Helsingfors, Stockholm, Oslo og det sydlige Grønland. Zar Peter satte 40.000 svenske krigsfanger og livegne til at bygge Skt. Petersborg op, en stor del af dem døde under byggeriet. Også for hele den russiske befolkning kostede byggeriet enorme resurser, men russerne har været vant til at skulle ofre sig for magtfulde egoister. For at have materialer nok til byggeriet forbød Peter den Store, at der blev opført huse af sten andre steder i hele Rusland. Hver hestevogn der havde ærinde til Skt. Petersborg, havde pligt til at aflevere et par sten ved indkørsel til byen. Og skibe, der lagde til, måtte betale en ekstra afgift.

Byen er opkaldt efter Skt. Peter og altså ikke efter Peter den Store. Men byen har haft flere navne, efterhånden som den politiske linie har skiftet karakter.

Fra 1703-1914 var navnet Skt. Petersborg

-/- 1914-1924 hed den Petrograd

-/- 1924-1991 ændredes navnet til Leningrad

-/- 1991 blev navnet igen Skt. Petersborg. Dette skete ved en folkeafstemning, hvor over 50% af byens borgere bestemte, at byen igen skulle hedde Skt. Petersborg, men egnen omkring byen forblev Leningrad.

De skiftende tider har også ændret navnene på gader, pladser, stationer og byer over hele Rusland. Navne opkaldt efter kommunismens virkelige "helte" som Lenin, Stalin, Marx, Engels m.fl. Så der er flittigt blevet udskiftet bogstaver.

En smuk by er Skt. Petersborg, ofte kaldt for Nordens Venedig. En titel Stockholm ganske vist også har tilladt sig at smykke sig med. I konkurrencen om verdens smukkeste by har Skt. Petersborg tit været på tale. Den fremstår malerisk med sine smukke gule, grønne, blå og røde pastelfarver. Det har bestemt været en særdeles spændende opgave at være arkitekt under byens opbygning, resultatet er blevet et sandt mesterværk. Men der er også mange skønhedsfejl, der for en stor dels vedkommende måske kan henføres under landets mange kriser gennem årene.

Skt. Petersborg var under Anden Verdenskrig belejret fra nov. 1941 til 27. jan. 1944, men den overgav sig aldrig. En enestående bedrift hvor iderigdomme blomstrede og var en betingelse for overlevelse. Mælk fremstillede man af soyabønner, suppe kogte man på gamle livremme osv. Der faldt 107.000 bomber og 250.000 granater under belejringen, og hver tredje bygning blev ødelagt. De "900 dage" gav Skt. Petersborg titlen af "Æresby." Men titlen var kostbar, omkring 700.000 mennesker omkom, kun 17.000 af dem faldt for tyskernes kugler, resten døde af kulde og sult.

Vi fik også fortalt, at Hitler under belejringen fra 1941 til 1944, havde inviteret til banket på Hotel Astoria, men tyskerne nåede aldrig centrum. Så måske står der endnu et par pindemadder og venter.

Vi så panserkrydseren “*Aurora*”, der med bolsjevikernes hjælp den 7. nov. 1917 affyrede den salve med løst krudt, der indledte “*den russiske revolution*” og fødte *Sovjetunionen*. “*Aurora*” var lagt op 1948 og ligger som et museum på floden Neva, men netop den dag vi var her, var der ingen adgang til skibet. Den ligner alle mulige andre krigsskibe, men ser dog noget lille ud.

Skt. Petersborg er i dag (1998) Ruslands næststørste by med 4,8 mio. indbyggere, skønt den i 1992 var på 5 mio. Moskva er dobbelt så stor. Skt. Petersborg er Ruslands kulturelle centrum, et trafikalt knudepunkt såvel for jernbane som skibsfart ja faktisk Ruslands vigtigste havneby. Byggegrunde har været gratis, men byggestilen har været bundet. Byen får sin gas gennem en 208 km lang rørledning fra Estland. Der er telefonkabel mellem Danmark og Skt. Petersborg, det drives af Store Nordiske Telegraf-Selskab. En helt usædvanlig status fik dette selskab 21. juli 1921, idet Sovjetruslands leder Lenin satte sin underskrift på en kontrakt, der næsten gav selskabet en monopolstilling på kommunikation fra Vesteuropa gennem Sibirien til Asien. En handling der var helt unik i Sovjetunionen, og som understreger Sovjets anerkendelse af selskabets dygtighed indenfor kommunikation. Store Nordiske Telegraf-Selskab er en verdensomspændende kommunikations- og industrikoncern, med over 5000 ansatte, stiftet i 1869 af C.F. Tietgen. Koncernen omfatter også en række industriselskaber indenfor elektronik alle med forstavelsen GN, som står for Great Nordic.

Handelsvejen fra Østersøen til Byzans blev efterhånden flyttet østpå over langs Moskva floden, med der resultat at Moskva voksede op med raket fart. Byzans har også en omtumlet tilværelse, hvad navne angår, byen blev grundlagt ca. 660 f.Kr. af grækere. Men mange andre navne har klædt byen ved den sydlige indgang til det 30 km lange Bosporus Stræde mellem Sortehavet og Marmarahavet. Fra 330-1926 hed byen Konstantinopel, det folkelige navn var dog efter Tyrkiets erobring i 1453 Istinpolin. I vikingetiden brugte vi det nordiske navn Miklagaard, som betyder “*Den store By.*” Og fra 1926 blev det officielle navn Istanbul. I dag Tyrkiets største by i med 2,1 mio. indbyggere og Tyrkiets vigtigste havn.

Peter den Stores rige var så stort, sagde man, at solen aldrig gik ned over det. Det gælder stadig. Rusland er ufattelig stor verdens største land med 17 mio. km², det svarer til 1/6 af Jordens areal eller 400 x så stor som Danmark. Landet strækker sig over to verdensdele og 11 tidszoner. Det har overvejende fastlandsklima, temperaturen kan svinge fra minus 50° i Sibirien til plus 40° mod syd. Kun 10 % af landet er opdyrket, 75 % er skov og ødemark. I dette enorme rige bor “*kun*” 150 mio. mennesker, de er fordelt på 16 autonome republikker, så egentlig er det ikke underligt, at landet har problemer. 16 republikker og så autonome dvs. at de kun vil følge deres egne love. Men da der stod Sovjetunionen på landkortet, rådede man over 22,4 mio. km².

Boligsituationen i Skt. Petersborg er noget speciel, for egentlig er der ingen bolig mangel men derimod pengemangel. En lejlighed i den gamle bydel på 20 m² koster omregnet ca. 175.000 DKR. og en på 60 m² ca. 1/2 mio. DKR. Men betalingen skal falde i kontanter, som for en anden vare man køber, i Rusland kender man ikke som hos os systemet med kreditforeninger. Ikke mange familier har penge, så de kan købe en lejlighed. Det resulterer i, at helt op til fem familier slår sig sammen og køber én lejlighed. Resultatet bliver uhyre trange pladsvilkår med deraf følgende masser af sociale konflikter.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Tanja fortæller, om religionen der siden kommunismens indtræden efter revolutionen har været bandlyst. De mange kirker, der under kommunisttiden blev lukket, har været brugt til kulturelle formål og sportsaktiviteter.

Efter religionsfriheden i 1990 fik den russiske ortodokse kirke et comeback. Man mener, at der i dag kun er omkring 10 % af befolkningen, der vedkender sig ateismen. Der findes ikke bænke i kirkerne, man står op, nogle ligger på knæ, og alle gør adskillige gange korsets tegn. Mænd tager hatten af, men ejendommeligt nok skal kvinder helst have hovedtørklæde på. Vokslys kan købes på stedet, de tændes og sættes foran netop den helgen, det krucifiks eller den ikon den afdøde slægting har troet på. Rublerne, man har betalt for vokslysene, er så med til at redde ens sjæl fra den fortærende skærsild. En lille morsom detalje: efter begravelser serveres der ris med rosiner.

Over for vort hotel ligger den russisk-ortodokse klosterkirke Alexander Nevsky. Den blev grundlagt i 1710 af Peter den Store og er et af Ruslands mest berømte religiøse centre med præsteseminarium. Der er tre daglige gudstjenester kl. 7, 10 og 18. For at opleve atmosfæren går vi derover. Kirken er under restaurering, men trods det er det et flot rum med kor, kuppel og gravpladser. I et sidekapel foregår messen, de fleste tilhørere står op, nogle sidder på gulvet. Langs ydervæggen er der en bänk, hvor nogle sidder. Foran alteret står præsten, han messer i én uendelighed, samtidig med at han svinger et røgelseskar. Kirkegængerne er alle aktive, de mumler deres egne bønner, formentlig som svar på præstens bønner. Jævnligt slår de korsets tegn for brystet, bøjer sig og kysser jorden. Vi observerede ingen særlige variationer i bønnen, udover tre munke der dygtigt sang en meget smuk sang, men ellers følte vi, det ingen ende ville få.

Sjovt nok mødte vi i kirken fire bekendte fra Ringkjøbing, de var med en tur arrangeret af Edelweiss Rejser Skjern.

Kirkegården er om muligt endnu mere kendt, her ligger mange russiske berømtheder begravet. Fx forfatteren der skrev "*Brødrene Karamasov*" Fjodor Mikhajlovitj Dostojevskij født 11. nov. 1821. Han havde ofte pengeproblemer grundet tab ved spilleborde. Hans forbindelse til revolutionære kredse, efter at han i 1846 havde debuteret med "*Fattige folk*," gjorde ham politisk aktiv, han gik imod zarens enevælde. Det var årsag til, at han i 1849 blev arresteret og dødsdømt. I sidste øjeblik blev han dog benådet og deporteret til straffelej i Sibirien, hvor han var i 11 år. Dostojevskij fik i 1859 tilladelse til at bosætte sig i Skt. Petersborg. Året 1864 blev deprimerende, han mistede sin kone, sin bror og en nær ven. Under depressionen skrev han flere kendte romaner fx "*Forbrydelse og straf*" fra 1866 om den intellektuelle morder Rodion Roskolnikov og "*Idioten*" fra 1868. Dostojevskij boede 28 år i Skt. Petersborg, men det var på 20 forskellige adresser, og altid på et hjørne med udsigt til en kirke. En af adresserne var gaden Kusnetnej, her skrev han sin mest kendte roman "*Brødrene Karamasov*" fra 1879-80 og her er der indrettet et museum. Dostojevskij havde epilepsi, han døde i 1881.

Også den mest kendte russiske komponist Pjotr Iljitj Tjajkovskij (1840-93) ligger begravet her. Han var lærer ved musikkonservatoriet i Moskva 1866-78, og har komponeret ti operaer samt balletterne "*Svanesøen*" i 1876, "*Tornerose*" i 1889 og "*Nøddeknækkeren*" i 1892. Et af hans kendteste musikstykker er "*1812-Ouverturen*." Mange af hans stykker er opført på Det kgl. Teater.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Isaakskatedralen er den største kirke i Skt. Petersborg. Dens enorme guldkuppel hæver sig 101,5 m over byen. Det tog 40 år fra 1818-58 at bygge den imponerende kirke, og næsten ½ mio. arbejdere har været med til at virkeliggøre denne en af verdens største katedraler, hvor der er plads til 14.000 stående mennesker. Katedralen blev stærkt beskadiget under Anden Verdenskrig, og der ses stadig mærker af granatnedslag i de kæmpestore granitsøjler. Billetten for at komme ind og se Isaakskatedralen koster 100 rubler, en ret høj pris der gjorde, at selskabet "*nøjedes*" med at kigge. Ingen forbød os dog at tage turen derind på et senere tidspunkt, men med alle de spændende ting der hver dag pressede på, blev der aldrig "*tid*." Generelt vil jeg dog sige, at det er utrolig synd at rejse ud i verden og se spændende ting, men så hoppe over de måske allermest spændende fordi det koster 100 rubler. Og så nøjes med at "*gætte*", den dag du sidder og genoplever rejsen. Helt usandsynlig er det vel heller ikke, at et rejseselskab, der køber et større antal billetter, får en noget reduceret pris. Uden at det skal opfattes som utilfredshed med turen, så var der her en lille snært af "*discount*." Skulle vores vej en anden gang falde forbi Skt. Petersborg, så skal vi helt bestemt ind og se Isaakskatedralen.

Lidt af den samme oplevelse havde vi ved Blodskirken, der ligger ved Gribojedovkanalen. Det er nok den mest maleriske bygning i hele Skt. Petersborg med sine mange farvestrålende løgkupper. Kirken er bygget over 24 år fra 1883-1907 på det sted, hvor zar Alexander II blev dødelig såret 1. marts 1881 af en bombe smidt af terroristgruppen "*Folkeviljen*." Josif Stalin lukkede Blodskirken i 1931, og den er først blevet genåbnet i 1996 efter en større restaurering. Heller ikke her kom vi ind, men bussen holdt tæt ved i en halv time, mens vi gik rundt og beundrede den meget imponerende, flotte og maleriske bygning. I den knappe tid der var til rådighed, havde det heller ikke været kløgtigt at investere i en billet. Men heller ikke her nåede vi senere ind.

Efter endnu en oplevelsesrig dag står der "*folklore*" på aftenens program. Stedet er meget fornemt: Palace of Grand Duke Nikolay Romanov, Pl. Truda, 4. Da bussen holder udenfor paladset, og døren går op, forbavses vi, tonerne fra "*Der er et yndigt land*", strømmer os i møde. Musikken kommer fra et helt orkester, vi bliver rørt og tænker uvilkårligt, om "*folklore*" er ændret til "*landskamp*." Men nej, det er såmænd bare et orkester, der har specialiseret sig i de forskellige nationers nationalsange, i det øjeblik en bus ruller op foran indgangen, har en spion hurtigt pejlet nummerpladens nationalitet, og de rigtige toner fra blæsere og strygere bruser os i møde. En stor hat står **DISKRET** i næsen af os, og hvem kan være uberørt af nationalitetsfølelser her "*langt fra hjemmet*."

I salen er der plads til 250 tilskuere, og der spilles daglig to forestillinger 18:30 og 20:30, vi har valgt den første. Det mest fascinerende ved salen er en kæmpe prismelysekrone, den stjæler hele rummet.

Fire sangere i kosakudstyr indtager scenen. Det viser sig, at de behersker ikke blot sangens men også dansens kunst. Deres perfekte stemmer spændte såvel over den rislende bæk som den brusende flod, specielt tenor og bas havde fremragende stemmer. Deres sang lagde en dejlig og forventningsfuld stemning over hele selskabet. Herefter kom en større gruppe med to harmonikaer, tre balalajkaer, plus en meget stor balalajka som formentlig hedder noget helt andet, én med slagtøj og derudover tolv dansere. De viste et stort udbud i kosakdanse og gymnastiske øvelser, der helt tog pusten fra os tilskuere. Der var nu indlagt en lille pause, det har man vel, for at aktørerne kan få lejlighed til at slappe af før næste runde. Men nej, i pausen

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

optrådte en fornem kvartet i elegante 1700-tals kostumer på en trapperepos i den store hall. Her spillede de klassiske stykker bl.a. Wolfgang Amadeus Mozart "*Eine Kleine Nachtmusik.*" Den stemningsfyldte musik blev fulgt op af endnu mere elegante damer i pragtfulde rober og selvfølgelig alle med hvide parykker. Stemningen var i top, det kunne man fejre ved at købe et glas "*champagne.*" Søgningen var imidlertid så stor, at champagneglassene slap op, så vi var nogle stykker, der måtte lide den tort at gå rundt med en 1700-tals ispind. Andre herligheder kunne dog også erhverves som fx cd, tape, fine farvestrålende programmer og heller ikke her manglede souvenirboderne. Det var en rimelig lang pause, men med den indlagte underholdning i højt niveau var der vist ingen, der følte pausen som *for* lang.

Forestillingen fortsatte med endnu flere variationer i kosakdans. I en af dansene optrådte en bjørn i forklædning, kostumet var syet så snedigt, at alle sad og spekulerede på, hvad der var hoved, og hvad der var hale, nummeret sluttede med, at bjørnen "*faldt*" ned af scenen i skødet på en af tilskuerne, der jo så fik et ordentlig knus. Men det allersjoveste var, at da bjørnen tog hovedet af, ja, så var det benene, der stak op, stor og velfortjent bifald til en meget dygtig aktør.

Den arme mand bjørnen "*faldt*" ned på, var "*skriverkarlen.*" der jo havde placeret sig i front for at få det hele med, men det behøver jo ikke at gøre historien mindre morsom. Faktisk var det mig, der først opdagede, at det store knus, jeg fik, var en ren rumpeknuser.

Senere var der fire balalajkaspillere, der gjorde stor lykke med Dr. Ziwago.

En rigtig kulturel og festlig forestilling var til ende.

Efter forestillingen sivede vi ud i byen for at spise. Den lille gruppe vi hængte på, fandt frem til en menu med beef stroganoff og øl formedels 122 rubler pr. næse.

Rusland har mange råstofreserver i undergrunden jern, kul, kobber, zink, aluminium og Rusland er verdens næststørste olieproducent. Trods disse rigdomme er landet på mange områder underforsynet, dels fordi den menneskelige arbejdsindsats er ringe grundet mange års kollektivisering, og dels fordi produktionsapparatet er forældet og nedslidt.

Vi så ingen vindmøller i Rusland til gengæld flere atomkraftværker.

Eremitagen er Skt. Petersborgs absolutte topseværdighed. Eremitagen består af fem bygninger. Vinterpaladset er én af dem. Arkitekten er den italienskfødte Bartolommeo Rastrelli (1700-71), otte år fra 1754-62 tog det ham at bygge dette kæmpepalads, der har været bolig for de sidste seks zarer. Vinterpaladsets facade strækker sig over 1,6 km, der er 117 trapper, 1786 døre og 1945 vinduer. Bag de smukke mure i de 1050 værelser var der foregået et enormt frådseri, et frådseri i en periode hvor menigmand næppe havde til det daglige brød, og dette var en af flere årsager til "*den russiske revolution.*" Bl.a. kunne man fra kælderen gennem en elevator sende et fuldt dækket bord op, så zarfamilien kunne spise privat og i fred uden tjenere.

Det var Jekaterina den Store, der lagde grunden til Eremitagens enorme kunstsamling med indkøb i Holland og andre europæiske byer, efterhånden gav det pladsproblemer, og Eremitagen blev derfor udbygget. De andre bygninger i Eremitagen er Den Lille Eremitage opført i 1767, herfra kan man se en kopi af de berømte hængende haver fra Babylon, en af verdens syv underværker. Oplyst af hundrede af levende lys, det var jo før Edison og Ørsted. Den Gamle Eremitage opført fra 1775-84, Den Nye Eremitage opført i 1850 og zarfamiliens private Eremitage-teater der er adskilt fra de øvrige bygninger med den lille Vinterkanal.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Samtlige bygninger er forbundet med korridorer. Byggeriet opstår enormt stort og flot i barok, hvad der harmonisk understreges af flotte pastelgrønne farver.

Skiftende zarer har suppleret kunstsamlingerne, og ved revolutionen i 1917 blev mange private samlinger konfiskeret af kommunisterne. Mange af kostbarhederne stammer også fra russiske soldater, der snuppede dem i Tyskland under Anden Verdenskrig. Mere end en mio. kunstgenstande blev under Anden Verdenskrig bragt i sikkerhed i Uralbjergene.

Jekaterina var den eneste, der for 200 år siden havde adgang til at beundre kunstværkerne. Senere fik adelen særlige adgangskort. Men først efter revolutionen i 1917 blev den brede offentlighed inviteret indenfor.

Bag facaden gemmer sig en af verdens allerstørste og mest betydningsfulde kunstsamlinger, så det er med stor spænding, vi ser frem til besøget. Der er tusinder andre turister, der har fået samme gode ide, mange af dem er japanere. Vi har let ved at følge vores guide, Dannebrog, verdens smukkeste flag, fornægter sig jo ikke.

Indvendig er omgivelserne også utrolig smukke. Vi kommer ind ved hovedtrappen, der virker kolonorm med sin kolde marmor. Loftet er dækket af forgyldte stukdekorationer. Vi fornemmer, at der må være en flot akustik i dette rum, men det er meget svært, ja næsten umuligt at høre vores guide, de mange grupper, der står op langs trappen, gør deres bedste for at overdøve hinanden, med det resultat at ingen hører noget. Der er 400 sale i hele det store kæmpepalads, og hold fast ca. *tre mio.* kunstgenstande.

Teoretikere har beregnet, at hvis man ofrer *et minut* på hvert kunstværk otte timer om dagen og fem dage om ugen, så vil du være færdig om otte år, - - - vi har kun nogle timer.

Men det blev nogle meget spændende timer. Hvor meget vi så af de 400 sale, er vi næppe klar over, men da en "runde" gennem hele komplekset er på 20 km, er vi godt klar over, at vi er sprunget over en hel del.

Men jeg noterede, at vi besøgte "De 20 Søjlers Sal", "Malakitsalen" et kobberholdigt mineral i en smuk grøn farve der brydes i Uralbjergene, "Den lille Kronsal," "Den store Kronsal," "Byvåbensalen" og sikkert mange flere. Undervejs så vi marmorsøjler i én uendelighed, springvand, kæmpe prismelysekroner, mosaikgulve hvor vi flere gange lagde mærke til, at loft og gulv havde præcis samme mønster. Af kunstværker var der en sand overflod, her blot nævnt nogle af de navne vi kendte Rafael, Tizian, Michelangelos, Goya, Rubens, Rembrandt, Picasso, Matisse, Degas, Renoir, Manet, Monet, Cézanne, Pissarro, van Gogh, Rousseau, Gauguin og Leonardo da Vinci. Af ham kendes kun 15 malerier i hele verden, to af dem hænger her. Et par skulpturer af vores egen Bertel Thorvaldsen finder vi også. En kæmpe sølvsamling og en møntsamling der må være det rene guf for en numismatiker. Der er også en stor samling af ikoner, de er som regel ikke signeret, idet ikoner skal være i Kristus navn. En stor del af ikonerne er malet i stærke røde farver. Den røde farve er symbolet for "smuk" på russisk. En fornem guldkaet til seks heste pryder en af salene. En del af det stuk, vi ser, er faktisk malet på, får vi at vide, men et utroligt dygtigt udført håndværk er det.

En lille detalje: projektørerne, der om aftenen belyser Eremitagen, er gravet ned i gadeniveau, det forhindrer at nogen falder over dem, og ingen kan yde hærværk.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Men store problemer ligger ikke langt ude i fremtiden. Stort set alle vinduer i det enorme kompleks er "*pilrådne*" i en sådan grad, at det ikke kun er et spørgsmål om maling.

På den kæmpestore plads foran Eremitagen står Alexandersøjlen en 47 m høj obelisk. Den vejer 600 tons, og er skåret ud af et stykke granit. Det var her på denne plads, den fredelige demonstration begyndte 9. jan. 1905 under ledelse af præsten Georgij Gabon, og endte med den "*Blodige Søndag*" 22. jan. 1905. Her hvor 140.000 ubevæbnede arbejdere, bønder og borgere gik i demonstrationstog til zar Nikolaj II med et krav om demokrati. Militæret åbnede ild mod menneskemængden, hvor 1000 blev dræbt og 2000 såret. Dette var den egentlige start på "*den russiske revolution*" 12 år senere.

Overfor Vinterpaladset ligger Senatet, der blev brugt som regeringsbygning da Skt. Petersborg var hovedstad.

Næsten hver gang vi gør holdt med bussen, dukker der tiggere op, ofte er det usoignerede og særdeles meget påtrængende sigøjnere. De var ikke populære og havde sjældent held til at blive betænkt med et par rubler. Det skete også, at bussen midt på dagen i en lille "*slappe af pause*" solgte pølser. Her oplevede vi, en lille sigøjnerpige med meget "*sultne*" øjne kaste sit blik uden ord på Hannes pølse. Hanne forbarmes over pigens charme, hun var i modsætning til sædvane velklædt og soigneret, så Hanne investerede i endnu to pølser med brød, og det var en virkelig taknemmelig pige, der meget bevidst skjulte sig for sine "*søskende*", så hun alene kunne nyde denne "*delikatesse*." Vi ved ikke, om de to pølser havde været mere velplaceret hos en mere forhutlet udseende pige.

80 % af alle de varer, der sælges i Rusland, er importeret. Det er de "*nyrige russere*", der køber varerne billigt i udlandet og sælger dem med stor fortjeneste i Rusland. Den store import er en væsentlig grund til Ruslands store arbejdsløshed.

Men ægte russisk souvenir findes også, Matrjosjka dukker er det mest populære eksempel, et rigtigt legetøj for voksne. De tykke trædukkers mere populære navn er babusjka, som er det russiske ord for bedstemor. De passer ind i hinanden som kinesiske æsker, er meget populære, og fås i et utal af variationer fra Jeltsin til Stalin. Den største samling, vi så, var 48 dukker, der alle kunne puttes ind i én dukke.

Her som så mange andre steder ude i den store verden dukker der altid sælgere op, når vi står og venter på busafgang. En "*student*" viser gladeligt sine billeder frem, "*I have made it by myself.*" Vi fik en god snak om de vanskelige vilkår for en student på femte år i Jeltsins land. En rørende historie fra en smuk ung mand der grundet sit "*talent*" blev 100 rubler rigere. Og vi er stort set lige fattige, men nu kan vi "*blære*" os overfor vennerne og forklare med overbevisning i stemmen, hvordan *virkelig* kunst skal se ud.

Reklamen er også her stærkt involveret i alt muligt. Selv gadens navneskilt er ofte sponsoreret, tit står der nedenunder gadens navn "*Coca-cola*" eller et andet varemærke.

En dag så vi et ret specielt skilt, der kun viste et par briller. Efter en nøjere undersøgelse viste det sig, at skiltet henviste til et institut for blinde.

Der er utrolig rent på gader og veje, ikke underligt for overalt går der orangeklædte damer eller unge uniformerede mænd, der med en "lime" på størrelse med en støvekost lå på knæ og børstede fortovet rent.

Efter den store kulturelle oplevelse med Eremitagen var der arrangeret en sejltur på Neva floden. Hvor vi samtidig fik serveret en lille frokost bestående af appelsin, banan samt vodka, russisk "champagne," cola og kanape. Kanapeen ledte vi længe efter, indtil vi opdagede en lille "knalling" brød på 2 cm med en anelse ost og en endnu mindre anelse rød kaviar ovenpå, som altså ikke var ægte kaviar, det var kanapeen. Måltidet stod hvad fast føde angår ikke helt mål med vore forventninger. Men hvad det flydende angår, var der bestemt ingen mangler.

Efter nogen søgning fandt vi et toilet agter på skibet, toiletpapir var der ikke noget af, men til gengæld var der en næsten ny toiletbørste, så måtte man jo klare sig med den.

Underholdning skulle vi heller ikke her undvære, tre musikanter med balalajkaer og harmonika overtog scenen, og to vakre unge damer leverede dansen. Indimellem bød damerne nogen fra selskabet op til dans, til stor moro for alle vi andre. Men vi må nok sige, at der var en verden til forskel, på dette og dagens tidligere oplevelser.

Fra søsiden ser vi Peter-Poul-fæstningen, den er grundlagt på en lille sekskantet ø i hjertet af Skt. Petersborg 27. maj 1703. Anlægget var bygget som et værn mod svenskerne. Midt i fortet er bygget en katedral, hvis 122 m høje forgyldte sylespidse spir kan ses over hele Skt. Petersborg. Peter-Poul-fæstningen og katedralen hørte også med til det, vi beklageligvis ikke nåede at se indvendig.

Gennemsnitslønnen i Skt. Petersborg er 1000 rubler pr måned, men fordelingen er meget skæv, en børnepædagog får 400 rubler og en skolelærer 600 rubler. Det resulterer i, at mange har to job, og mange gør en ihærdig indsats for at tjener "sorte" penge. En anden stor ulempe er, at mange med en høj universitetsuddannelse arbejder fx på et værksted, fordi det giver en bedre hyre. Det er fx ikke usædvanligt, at det er en læge, der polerer din bil, og efter nogle år som bilpolerer er det jo ikke sikkert, han kan huske hvor blindtarmen sidder, - hans uddannelse har været spildt.

For Rusland er dette måske det allerstørste problem. Landet drænes for de bedst uddannede og mest progressive, de rejser ud i verden med hjælp af stipendier, her får de en højere løn og kommer aldrig tilbage - "hjerneflugt," som man så fint kalder det. Det samme gælder også indenfor kunstens verden. Lønnen for de dygtigste og højt uddannede i Rusland er simpelthen for lille, det må de nødvendigvis meget hurtigt gøre noget ved. Men med Jeltsin ved "flasken" ser det ikke ud til, at meget lykkes.

I Rusland hedder det sig, at det er kvinderne, der arbejder mest. Men herværende liste siger dog, at kvinder arbejder mindst 20 t om ugen og mænd mindst 25 t om ugen.

Arbejdstiden er 40 timer om ugen. Skatteprocenten er 12.

Kvinder kan få pension fra 55 år og mænd fra 60 år. Pensionen er på 450 rubler om måneden, skattefri. Så er der gratis offentlig transport.

Der er kun ganske få plejehjem, de gamle passes af familien hvor to, tre eller undertiden fire generationer bor sammen grundet akut pengemangel. Det kan måske nogen gange give et godt socialt familiesammenhold, men sikkert endnu oftere det modsatte.

Det er væsentlig sværere i dag at beholde sit job, tidligere var der garanti for arbejde efter uddannelsen. Arbejdsløshedstallet ligger p.t. på 10 %, arbejdsløshedsunderstøttelsen er de første tre måneder 75 % af lønnen, de næste fire måneder 65 % og de følgende fem måneder er understøttelsen 45 %. Efter dette år bortfalder understøttelsen, men efter yderligere seks måneder uden arbejde kan forsøget gentages.

Vores guide Tanja fortæller, at det der virkelig glæder russerne i dag er, at de føler sig som frie mennesker, tør sige deres mening og må læse hvad de har lyst til. Og så er der mange jobmuligheder i dag, men her kommer et hjertesuk, for det gælder kun de unge. De ældre har svært ved at få job. De har ikke blot mistet troen, men også deres værdier, fordi den enorme inflation har undergravet deres surt opsparede midler. Sidste uge steg priserne 20 %, siger Tanja, og det er jo en udgift, der først og fremmest går ud over de fattigste.

Tanja siger: *“vi skal klare os selv uden for meget hjælp udefra.”* Hun ser positivt på landets fremtidige muligheder, alene af den grund at det er middelklassen, der vokser kraftigst. Fx er der i dag 17 mio. private biler i Rusland, set med vestlige øjne et meget lille antal, men alligevel en væsentlig fremgang, og et bevis på middelklassens vækst. For øvrigt kostede en liter benzin kun 2 rubler her i Rusland.

For ti år siden stod alle i kø efter alting, det tog en enorm tid, hvad der måske ikke betød så meget, for til gengæld var de sikker på at beholde deres job. Alle fik nogenlunde den samme løn, men dem, der indenfor partiet opnåede lederstatus eller anden form for udmærkelse i partiet, fik en væsentlig højere løn.

Konstant blev alle fra skolens første år indoktrineret den kommunistiske lære. Fra syvende klasse skulle man meldes ind i kommunistpartiets organisation, det var en betingelse, hvis man ønskede, at studere videre. Skolesystemet i dag minder meget om det danske, der er ni års skolepligt begyndende fra 6-7 år, og de har fremmed sprog fra 4. klasse. Efter niende skoleår kan startes i gymnasium og herfra til højere læreanstalter, men først efter at have bestået en optagelsesprøve. Hvis eleven opnår en god karakter, får eleven en lille studenterløn. Der findes 600 skoler i Skt. Petersborg, og der er også skolegang om lørdagene. I folkeskolerne er der 30-40 elever i hver klasse. I de private skoler kun 10-20 elever i hver klasse, men det koster fra 400 til 10.000 pr. måned. Lærerne tjener væsentlig mere i de private skoler end i folkeskolen.

Mange russiske mænd er alkoholikere, gennemsnitsforbruget er 14,5 liter ren alkohol om året pr næse. Gennemsnitslevealderen for kvinder er 70 år og for mænd 58 år. Der har været en faldende tendens, ikke mindst fordi børnedødeligheden vokser pga. en alarmerende dårlig sundhedstilstand, selv om læge- og tandlægehjælp er gratis. På sygehusene ligger der normalt ti patienter på hver sygestue.

Mafiaen er også udbredt i Rusland med kriminalitet og korrupsion i stor stil. Mafiaen fungerer bl.a. på den måde, at unge mænd kræver et beløb af forretningerne, til gengæld loves de pågældende forretninger beskyttelse. Nogenlunde samme princip bruges overfor politikere og embedsmænd. Det kan vist godt kaldes for regulær pengeafpresning.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Russerne går meget i pels. De har selv mange leverandører til denne form for beklædning ulve, bjørne, ræve, elge, mink og zobel.

Det er blevet tid til aftensmad, en lille flok af os dumper ind et ret hyggeligt sted, hvor vi efter en kort votering bestemmer os for pizza. Men én i selskabet kunne altså ikke bestemme sig, så hendes menu kom aldrig længere end til en cola. Det måtte "*Berit*" høre for meget længe.

Også Skt. Petersborg har sin undergrundsbane "*Metro*" på 90 km. Den blev taget i brug i 1955 med en betydelig trafik til forstæderne, der har meget industri. En billet koster i dag kun 1½ rubel, i busserne koster det dog kun 1 rubel, hvis ellers der er plads. Ved metrostationen Pusjkinskaja tager vi rulletrappen ned, trappen er fyldt godt op af rejsende, vi kører ned og ned og ned, det synes aldrig at ville få ende, mange af de rejsende står og læser ikke bare aviser men bøger, mens trappen fortsætter ned i undergrunden. Vi var så småt begyndt at spekulere på, om ikke vi var på vej til den forkerte verden og måske burde vende om og løbe op ad trappen. Men endelig her 70 meter under gadeniveau åbner herlighederne sig for vore øjne. En kæmpe overraskelse, for metroen er ikke bare en underjordisk togbane, nej, metroen er et rent kunstværk. Næsten som at komme ind i "*Kong Salomons miner*." Et underjordisk palads med søjler, buer, mosaikker, stuk, krystallysekroner og bronzerelieffer. For enden af perronen står en fornem statue med en lige så fornem dekoreret baggrund. Det er den russiske helt og nationaldigter Aleksandr Sergejevitj Pusjkin (1799-1837). Russerne påstår, at ethvert russisk barn kan citere stribet af Pusjkins digte. Pusjkin sluttede sig til den revolutionære bevægelse. Var i lange perioder forvist dels til S-Rusland og dels til sit eget gods. Hans kendteste værk er det historiske drama "*Boris Godunov*" fra 1825. Pusjkin blev dræbt under en duel med baron d'Anthes i Skt. Petersborg. Hans hjem tæt ved Eremitagen, hvor han boede med sine fire børn, sin hustru og hendes to søstre, er indrettet som museum. Væggene her i metroen er dekoreret af hvidt marmor fra Ural og gulvet dækket med rødlig granit fra Ukraine. Harmonisk og smuk i empirestil fra Pusjkins egen tid. Og så kommer toget brusende.

Og tænk sig alle stationerne er forskellige. Pludselig tænkte jeg, hvor forfærdelig hvis graffitimalere ville husere i disse pragtfulde rum, men vi så overhovedet ikke graffiti i Rusland. Ved nogle af stationerne ser man ikke skinnerne, man stiller sig op ved en rulledør, der først åbner sig, når toget holder, og naturligvis er togets dør præcis udfor åbningen. Dette system er togførerne meget glad for, da selvmord aldrig sker ved disse stationer.

Også her i metroen som i alle andre metroer verden over er der folk, der tigger. Ved en dør sidder en invalid mand, med sine to armstumper til albuerne spiser han behændigt et æble.

En spadseretur langs gaderne er interessant, men det er svært af finde ud af, hvad der er bag facaderne, skilte antyder ikke særlig klart, hvad du kan forvente af finde, hvis du går ned af trappen og drejer et par gange, for det er meget normalt, at butikker er gemt godt af vejen. De russiske bogstaver hjælper os heller ikke meget, og det er meget sjældent, vi ser de bogstaver som vi kender. Det kyrilliske alfabet er opkaldt efter slavernes apostel Kyrillos (827-69) fra Byzans, ham der skabte alfabetet.

En mand foran os går ned af en trappe, min nysgerrighed får os til at følge efter, det viser sig at være en butik med et rimeligt udvalg i brød og ost, så vi beslutter os for et bestemt brød og

en lille ost, det kan være rart at have i reserve, hvis *kanapeen* også en anden gang skulle skuffe. Vi stiller os pænt op ved disken, til det bliver vores tur, men det bliver *ikke* vores tur. Nej, man skal gå hen til overekspedienten og bestille det, man ønsker, så skriver hun bestillingen meget omhyggeligt ned, og regner ud hvor mange rubler vores bestilling udgør. Dernæst skal vi hen til kassen og betale, her noterer ekspedienten endnu nogle bemærkninger på regningen, som formentlig betyder, at vi har betalt, og så først kan vi gå hen til disken foran lige netop det, vi har bestilt. Det var den korrekte facon, men slet så stilfuld gik vores vej ikke. Med tegn, underlige gerninger og en masse smil blev "*turisterne,*" (det er os) ledt behændigt gennem systemet, og vi forstod udmærket hinanden. Brødet og osten blev stukket os i hånden med et stort smil, men uden papir, papir til indpakning er nemlig kundens eget problem, men vi havde da lommer i tøjet. Når vi en anden gang skal købe ost, prøver vi med smilet igen.

Næste gang vi fulgte en mand ned ad trappen og rundt om et par hjørner, fandt vi en butik med vaskemaskiner, køkkenvaske, værktøj, radio, tv, tapeter og maling, men der var ikke rigtig noget i dette sortiment, der fristede os, så vi nøjedes med at kigge. Ved en gadehandler der solgte kartofler, opdagede vi også, at kunderne selv har en kurv med til kartoflerne, så blev kurven først vejlet og sluttelig trukket fra bruttovægten. Det så ikke ud, som om gadehandleren havde emballage overhovedet, hvis en kunde ikke havde sin kurv med. Jeg var lige ved at forsøge mig, men kom så i tanker om, at nu vi havde både brød og ost, så var kartofler ikke særlig nødvendig.

Officielt eksisterer drikkepenge ikke i Rusland, men i praksis giver man fra 5-10 % til taxi, tjenere og andre servicebetonede brancher.

Aftensmåltidet valgte vi på en af hotellets utallige restauranter. Menuen bestod af en udmærket nudelsuppe, dernæst kyllingelår indbagt med æg og som tilbehør fik vi pandekager med syrlig orangesauce, en meget delikat og velsmagende ret. Til maden havde vi bedt om hvid- og rødvin uden at specificere. Det blev efter min mening fiaskoen, men retfærdigvis skal siges, at selskabet bestemt ikke var helt enig med mig på dette punkt. Vinene var fra Maldivia, de smagte som nummeret lige før eddike, det vil efter min mening sige udrikkelig. Jeg skyndte mig at bestille en øl, noget der bestemt ikke ligner mig, men det pyntede lidt på menuen. Sluttelig fik vi en kop kaffe, så helt galt gik det ikke.

En del af selskabet har til denne aften bestilt billetter i en af Skt. Petersborgs 600 teatre. På programmet står balletten "*Svanesøen*" som Pjotr Iljitj Tjajkovskij (1840-93) Ruslands mest kendte komponist skrev i 1876. Teatersalen er flot med bladguld og dekorationer, den minder meget om vores eget Det kgl. Teater, men her er der fem altaner. Desværre er vi placeret øverst, så det er kun dem, der sidder på forreste række, der har et godt overblik over scenen, os der sidder i anden række nødsages til at stå op, hvis vi vil have det fulde udbytte af forestillingen. Før balletten begynder, er der total panik, alt hvad der står i teatret af informationer, er skrevet med kyrilliske bogstaver ingenting med tal overhovedet, og det fatter vi andre jo ikke en brik af. Det gælder stort set også vore billetter, her står der:

26 abrycta (august) 1998, Hayano cnektaknr: 19:30

Formentlig fortæller det, at forestillingen begynder kl.: 19:30, resten er for os volapyk. Flertallet af teatrets gæster synes at være turister, så der er stort set ingen, der ved hjælp af billetten alene kan finde ud af, hvor de skal sidde. Da vi er kommet i forholdsvis god tid, får vi om muligt aftenens bedste forestilling oven i hatten, nemlig at samtlige gange nede i

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

teatersalen er i konstant prop af teatergæster fra begge sider. Det ser så sjovt ud, at jeg får lyst til også at smutte ned i "*proppen*." Ganske rigtigt det er sjovt, du kan hverken komme frem eller tilbage, for gangene er så smalle, at to personer kun lige netop kan passere hinanden. De stakkels billetdamer lignede modeller fra "*den russiske revolution*," jeg gættede på, hvor mange sæsoner en billetdame ville kunne holde før ragnarok, næppe én hel sæson. Da klokken ringer tredje gang, er jeg igen nået op på min pind med morsomme oplevelser i bagagen. Men selv efter forestillingens begyndelse, var der flere gange tumult nede i salen.

Man kan kun undres over, at et sådant teater kan være så håbløs upraktisk, for det er bestemt ikke første gang, der er mange turister. Bortset fra de ret dårlige pladser er det en meget flot forestilling med dejlig musik.

Da vi efter forestillingen kommer ud i nærheden af vores bus, hører vi igen vores nationalsang. Ganske rigtigt tre unge mennesker med klarinet, saxofon og violin spiller ved bussens indgang samtidig med, at de ser bedende på os. Endnu engang koster nationalfølelsen et par rubler.

Torsdag er fridagen, hvor vi kan gøre det, vi har mest lyst til. Vi er en lille gruppe, der har bestemt, at vi vil til Peterhof. Fra kajpladsen ved Eremitagen hopper vi om bord i en luftpudebådsfærge, der sejler de 30 km til Peterhof på 30 min.

Ingen steder i verden ligger paladser så tæt som i Skt. Petersborg, de ligger skulder ved skulder gade op, gade ned, og det bliver ved. Der er rig lejlighed til her fra skibet at beskue de pragtfulde paladser, mange af dem særdeles velholdte, men jo længere du fjerner dig fra centrum også mange i frygtelig forfald. Her i yderdistrikterne ser du den industrielle armod et trøstesløst syn med store forladte fabrikshaller, saneringsmodne skibsværfter og pladser med de rene skrotbunker. Vi sejler også forbi et stort stadion bygget af mudder fra Neva Floden.

Peter den Store ønskede at skabe sit eget Versailles, og der er faktisk indtil flere franskmænd, der har indrømmet med en vis misundelse at Peterhof eller Peterhof, som den hedder på russisk, på sydsiden af Den Finske Bugt er et resultat, der næsten er bedre end Versailles. Zaren Peter hyrede i 1714 den franske arkitekt Jean-Baptiste Leblond til opgaven, og det skulle tage 200 år inden parken stod som planlagt. Paladset er på mange måder lig de andre store paladser med pomp og pragt og enorme samlinger af kunst, møbler og porcelæn. Det der gør Peterhof til noget særligt, er havearrangementet. Derfor har vi på forhånd bestemt at koncentrere os om det udendørs. Fra anløbsbroen går vi op mod paladset langs en kanal med springvand til begge sider. Parken omkring Peterhof er *800 ha* stor, så det er en lang spadseretur, hvis vi blot skal se en del af det enorme anlæg. Alene op foran Det Store Palads eller "*The great Palace*" som det ejendommeligt nok også benævnes her, er der tre kunstige vandfald, 64 springvand og 37 forgyldte statuer, imponerende flot. Springvandet skal symbolisere Ruslands sejr over Sverige i 1709. Dette springvand alene bruger 30.000 liter vand pr. sekund, vandet hentes 22 km væk, hvad der er ret svært at forstå, for der er kun få hundrede meter ned til Den Finske Bugt. Det er et imponerende syn. Rundt omkring i det store parkanlæg findes utallige springvand fra dominerende skulpturer til enkle kreationer i de mest kreative udgaver. Nogle steder har Zaren, der havde sans for humor anlagt springvand, der kun aktiveres, hvis man træder på en bestemt sten eller sætter sig på en bestemt bænk. Naturligvis er det her, børnene står og "*venter*", og det må undertegnede indrømme, det fik de også noget ud af.

Flere steder såvel foran paladset som ude i parken står grupper af et par musikere i 1700-tals kostumer og spiller musik fra den tid, alle har de "hatten" eller den tomme "violinkasse" fremme, og ingen er vist i tvivl om hvorfor. Heldigvis har vi ikke bussen med i dag, så de kan ikke se hvor vi kommer fra.

Da vi når tilbage til Skt. Petersborg, dumper vi ned i en hyggelig kælder. Grundet er et køkkens velduftende gryder, der udsender duftsignaler til hungrende sjæle. Vi vælger vidt forskellige menuer, Hanne er den der "skejer" mest ud, - pandekager med russisk kaviar.

Efter det vellykkede måltid vælger Hanne og mig at gå tilbage til hotellet. Vi har vurderet, at der er fire-fem km og håber, at turen ud over motionen kan give endnu nogle oplevelser en bid af folkelivet og byens atmosfære. Angående blinklysene er der den lille forskel, at hver gang grøn skifter til gul, blinker lyset et par gange, det fortæller, at nu er det slut med at køre frem. Vi bemærker også, at vi *meget* sjældent ser cykler på gaderne, derfor findes der naturligvis heller ikke cykelstier. På byggepladserne bemærker vi, at flertallet af arbejderne er kvinder i den voksne alder, det drejer sig om malere, murere osv. Tilbage på hotellet læsker vi os med to vand formedels seks rubler.

Aristokratiet flyttede under zartiden til Zarskoje Selo, som betyder Zarens landsby, og ligger 25 km syd for Skt. Petersborg. På vejen derud passerer vi tyskernes hovedfrontlinie under Anden Verdenskrig, den er markeret med en dominerende kæmpe granitobelisk.

Zarskoje Selo hed under kommunisttiden Pusjkin efter Ruslands Nationaldigter, der gik på gymnasium her fra 1811-17. Eller rettere sagt var navnet Pusjkin først fra 1937, fordi 1937 var 100-året for Pusjkins død. Byen er domineret af to paladser, Alexanderpaladset der var bolig for Ruslands sidste zarfamilie og Jekaterinapaladset bygget af kejserinde Elisabeth til minde om hendes mor Jekaterina I. Elisabeth var også en dame med storforbrug, men hvad kunne hun blive andet med de forældre, 6000 kjoler bestod Peter den Store datters garderobe af. Jekaterinapaladset er *langt* den mest dominerende, og den vi er kommet for at besøge. Den overdekorerede facade er 306 m lang, i flotte blå farver og regnes for det fineste i russisk barok. Under Anden Verdenskrig var byen besat af tyskerne i tre år, da de blev tvunget tilbage, sprang de paladset i luften. Heldigvis havde man også her sørget for at gemme store mængder af kunstsatte væk i Sibirien og Uralbjergene. Alle rum er igen opført i deres oprindelige skønhed med silketapeter, stukrelieffer og forgyldte udskæringer, et imponerende arbejde. Jekaterinapaladsets indre minder i mangt og meget om Eremitagen. En overdådighed af kunstgenstande i prægtige dekorerede rum. Vi fik forklaret, at alle forgyldninger på billedrammerne var udført på det særligt bløde lindetræ, og derfor ikke så let krakelerede. Forgyldninger blev aldrig udført på gips, som vi vel egentlig troede. Et værelse opnår vores specielle beundring "*ravværelset*," her er væggene dækket af ravstykker. Tyskerne havde stjålet alt ravet, men imponerende er det, at det er lykkedes at genskabe dette rum. Imponerende er også den 1000 m² store tronsal. Jekaterinapaladsets forbillede er også Versailles. Omgivelserne er et imponerende stort og romantisk parkanlæg med sø, hvorom der ligger flere små palæer og kinesiske lysthuse. Alt sammen harmonisk og rundt i parken er drysset en hob af marmorstatuer. Også Alexanderpaladset ligger her ved søen, der er ingen adgang, men vi kigger ind af vinduerne og konstaterer, at den trænger *meget* til en renovering. Det var her zar Nikolaj II med familien sad i husarrest, før de sendtes til deres "*Waterloo*" i Uralbjergene.

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

Sidste aften i Skt. Petersborg er der arrangeret en middag på en grusinsk restaurant. Grusija er det russiske ord for Georgien. Forretten består af meget lækre pikant krydrede grøntsager, dernæst får vi en meget velmagende og stor portion suppe, den minder ganske meget om gullaschsuppe. Hovedretten er tre indbagte konvolutter med oksefars og tomatsauce også meget velmagende. Til middagen serveres en grusinsk vin. Desværre bruger man ikke dessert i Grusija, det var vi jo nogle stykker, der græd lidt over, men en kop kaffe fik vi da.

Alle nød den meget velmagende og harmoniske middag. Den var stærk medvirkende til, at hele selskabet var i en rigtig god stemning. Selvfølgelig betød det også noget, at vi efterhånden kendte hinanden bedre, så snakken gik særdeles livlig. Helt åbenlyst havde alle lyst til den traditionelle danske hyggesnak efter en god middag.

Men *så* skulle det ikke være, før kaffekopperne var tømte, fik vi besked på at gå til bussen.

Det virkede næsten, som dengang vi var på børneudflugt til "*Himmelbjerget*."

Et par grader af den gode stemning forsvandt, og efterfølgende vil aftenens helhedsindtryk lide lidt under denne skuffelse.

For øvrigt mener jeg, det er lidt synd, at man kun én gang i løbet af ugen i fællesskab besøger en udsøgt lokal restaurant. Guider og chauffører der jævnligt kommer til de samme byer, får ret hurtigt et godt kendskab til de *gode* steder. En erfaring man som "*én uges turist*" ikke har chance for at opnå. Uanset hvor du kommer i verden, så hører en udsøgt, spændende middag med stedets lokale særpræg med til de gode oplevelser. Og skulle der være mulighed for en grupperabat, så kunne den måske udløse endnu et raffinement.

Hjemturen står for døren, vi slæber vore kufferter til bussen. Her står, som vi har set det så ofte ved busafgange, tre ældre fattige koner. Fattige ser de i hvert fald ud, i bomuldsjoler, tynde frakker og med hovedtørklæder på deres runde hoveder. En af dem står med et par brugte bøger, hun gerne vil sælge, dem kan vi næppe have fornøjelse af, en anden har en hjemmesyet, men brugt dukke hun falbyder og den tredje et stykke stof. Altid når man møder mennesker i sådanne situationer, spørger man sig selv, er det mon det rene skuespil, eller er det virkelig fattigdom og nød. Vi kan aldrig vide det, men i dette tilfælde fornemmede vi, at konerne stod der af nød. Da vi ikke havde brug for hverken russiske bøger, brugte dukker eller stof, stak vi dem vores beskedne sidste rubler. Hvis den attitude konerne viste, var det rene skuespil, ja, så hørte de bestemt til på teatret, for faktisk så udstrålede deres ansigter ægte taknemmelighed, selv om vores beskedne bidrag næppe rakte til 10 rubler til hver.

Bussen triller nu den modsatte vej dvs. mod vest. Målet er Helsingfors, men først skal vi passere den eller rettere sagt *de* russiske grænseposter. Ifølge Johns erfaringer er det meget forskellig, hvor lang tid vi bliver "*syltet*", men vi passerer smertefrit gennem de forskellige kontroller. Undervejs sker der ikke de store sager, men snakken går rimelig livlig. Undertiden krydret med historier til fælles morskab. Vi skal sejle fra Helsingfors kl. 18 finsk tid, og John har stillet os i udsigt, at hvis det "*triller*," så vil han vise os noget specielt i Helsingfors. Finlands hovedstad er grundlagt i 1550 af Gustaf I Vasa (1496-1560), og byens ca. ½ mio. indbyggere har mange historiske og kulturelle seværdigheder at byde på. Det "*triller*", så vi får en lille rundtur i Helsingfors.

Ved byens domkirke Nikolaj Kirke eller Suurkirkko gør vi holdt. Besøget i kirken er lidt skuffende, for den er under total restaurering, så ud over det store kirkerum ser vi ikke meget, alt er pakket ind i hvide lagner og dækket af byggestilladser.

På pladsen foran kirken står en statue af Alexander II.

Kirken ligger højt i byen, med sin størrelse og sin hvidhed virker den meget dominerende.

Rundt på bygningen har kirken et dansk islæt, nemlig kopier af Thorvaldsens 12 apostle fra Vor Frue Kirke i København, de er blevet støbt i Tyskland. Efterhånden kan det vel ikke overraske dig, at når noget "*lugter*" af historie, så er mine udskejelser uransagelige. Derfor kan jeg ikke nære mig for at servere den pikante historie om Thorvaldsens apostle, og når vi er i gang, så snupper vi lige Thorvaldsens livshistorie med.

1770-1844 **Bertel Thorvaldsen** dansk billedhugger. Født 19. nov. 1770 i København af ugift Karen Grønlund (1736-1804) fra Lemvig, faren var den islandske billedskærer Gotskalk Thorvaldsen (1740-1806). Datoen er, hvad Thorvaldsen selv mente, men senere forskning mener, at fødselsdatoen snarere var 13. nov. 1768, der hersker også lidt usikkerhed omkring fødested. Allerede som 11-årig, eller måske 13-årig, blev han optaget på Kunstakademiet i København. Fik akademiets seksårige rejsestipendium, grundet sine medaljerede arbejder, på 400 rigsdaler årligt for de første tre år, "*særdeles i Rom*" og dernæst indsende "*prøver af fin fremgang*" til Akademiet på sine arbejder. Disse var imidlertid ikke populære, fordi Thorvaldsen havde undladt personernes parykker og ordener og satset på det personlige. Vi skal her huske på, at det var lige efter den franske revolution, hvor de rige ikke blot havde mistet parykken, men også hovedet. Thorvaldsen var med ved udsmykningen af Amalienborg i 1794. Han ankom efter en omstændelig rejse til Rom 8. marts 1797, denne dag betragtede han resten af sine dage som sin "*romerske fødselsdag*." Han opholdt sig her helt til 1819, hvor H.C. Andersen en periode boede overfor ham. Thorvaldsen kaldtes i Rom for Cavaliere Alberto. Hans sans for enkel og rolig skønhed gjorde ham til en central skikkelse i europæisk kunst. Thorvaldsen var en selvbevidst, levende og årvågen kunstner, han har aldrig fremstillet krigeriske scener. Hans gennembrud blev den 2½ m høje "*Jason med det gyldne skind*" fra 1803, den reddede ham fra at rejse tilbage til Danmark. Stipendietiden var udløbet, og rejsevognen stod klar, da en engelsk rigmand og kunstkender Thomas Hoppe bestilte Jason i marmor og gav Thorvaldsen et forskud, og dermed blev han i Italien. Ordrene indløb nu så hurtigt, at Thorvaldsen en overgang havde fem atelierer i Rom med 40 ansatte, en af dem var den senere så berømte H.W. Bissen. Thorvaldsen blev en holden mand. Andre kendte skulpturer er: "*Nat og Dag*," "*Venus*," "*Amor og Psyche*" samt "*Kristus og de tolv apostle*" i Københavns Domkirke - Vor Frue Kirke. Apostlene var af arkitekten placeret i 12 nicher. Dette syntes Thorvaldsen ikke om, så han lavede den genistreg at gøre statuerne to cm for høje samt levere dem i allersidste øjeblik, derfor blev apostlene trukket frem på søjler udenfor nicherne, og så var Thorvaldsen tilfreds. Om kristusfiguren fortælles, at Jesus oprindeligt havde hævet armene, men under tørringsprocessen var armene sunket, og sådan blev det. I 1805 udnævntes Thorvaldsen til professor ved Kunstakademiet, hvor han fik en lejlighed og boede her sine sidste år. Blev også direktør på Charlottenborg. Thorvaldsen rejste tilbage til Danmark 17. sept. 1838 efter 41 år i Italien, men kun fordi Frederik VI gav ham tilsagn om at bygge et museum til hans mange værker

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

og hans malerisamling, han ville egentlig helst være blevet i Italien. Hans hjemkomst blev en stor begivenhed i København. Et skib med berømtheder som H.C. Andersen, Adam Oehlenschläger, Johan Ludvig Heiberg, N.F.S. Grundtvig og Christian Winther sejlede fregatten "Rota" i møde ude på Reden som velkomst i det tågede vejr. Tusinder var samlet på kajen, for at hylde Thorvaldsen og byde ham velkommen hjem, da fregatten med hovedparten af hans værker om bord og kaptajn Dallerup ved roret lagde til. Der var en sådan trængsel på kajen, at flere blev skubbet i havnen, og dagbladet "Kjøbenhavnsposten" udkom med et døgn's forsinkelse, fordi kunstinteresserede sættere også skulle ned og se med.

Thorvaldsen blev af folket trukket på en åben vogn til sit hjem.

Thorvaldsen fandt sit hjem på herregården Nysø nord for Præstø, her blev han forkælet af baronesse Stampe, der opførte et atelier til ham, og han boede faktisk på Nysø sine sidste seks leveår. Mange andre kendte danskere som H.C. Andersen, Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Christian Winther, P.C. Skovgaard og Wilhelm Marstrand har også haft deres gang på Nysø.

Thorvaldsen var klart mere kendt ude i Europa end i sit fædreland. Det fortælles, at han under forhandlingerne truede med, at hvis ikke København ville bygge et museum, så ville München og dermed også få alle hans værker. Han testamenterede sin store kunstsamling foruden egne arbejder til København. Thorvaldsens Museum blev hermed en realitet og Danmarks første offentlige museum, der indviedes 18. sept. 1848. Arkitekten var Michael Bingesbøll, der afbrød sit arbejde i 1848, fordi han deltog i Den Slesvigske Krig. Museet har samlet en stor del af Thorvaldsens værker. En historisk og fornem frise pryder bygningen rundt, den er udført af Jørgen Sonne (1801-90), og skildrer Thorvaldsens tilbagekomst til sin fødeby 17. sept. 1838. Her ser vi mange berømtheder tage imod ham, H.C. Andersen, N.F.S. Grundtvig, Christian Winther, J.L. Heiberg, Adam Oehlenschläger og mange flere. Der var meget kritik af frisen, der kaldtes smagløs, fordi der var for mange personer og i for moderne tøj. Ja, sådan går det, i dag ser vi frisen som et smukt og værdifuld dokument fra en periode, hvor vort land fostrede mange kulturelle personligheder.

Den 18. okt. 1826 fik Thorvaldsen en overraskelse, et uanmeldt besøg af Pave Leo XII, der havde fået anbefalet Bertel Thorvaldsen som den absolut bedste til at udføre et gravmæle over Pave Pius VII. Gravmælet er det eneste blandt Peterskirkens utallige kunstværker, der er skabt af en protestant. Det var jo noget af en lyssky affære, bestemt ikke tilladelig med en sådan "hedning" i folden, så Thorvaldsen fik strenge ordre på *ikke* at signere kunstværket med sit eget navn, men måtte i stedet bruge pseudonymet "Consalvi." Det passede ikke den selvsikre hr. Thorvaldsen ret godt, men han var en kløgtig filur, der gerne ville udføre det prestigefyldte bestillingsarbejde, så han spillede dem et pus. Da statuen af Pave Pius VII skulle afsløres, og tæppet blev trukket til side, gik der et sus gennem den fremmødte forsamling. Statuens ansigt var ganske synlig ikke Pave Pius VII's ansigt - men Thorvaldsens ansigt. Så Thorvaldsen fik alligevel sat sin signatur i Peterskirken om end på anden vis.

Thorvaldsen blev aldrig gift, men havde mange elskerinder. En af dem Anna Maria Magnani var gift med en prøjsisk gesandt, men grundet Thorvaldsen holdt ægtestanden ikke. I 20 år blev Anna Maria holdt hen. Forholdet gav dog to børn,

Carlo Alberto der døde ved en drukneulykke kun 6 år gammel og datteren Elisa, som Thorvaldsen adopterede.

Den 24. marts 1844 spiste Thorvaldsen middag hos familien Stampe i Kronprinsessegade sammen med H.C. Andersen og Adam Oehlenschläger. Efter middagen gik Thorvaldsen sammen med Adam Oehlenschläger i Det kgl. Teater, hvor de så premieren på Friedrich Halms skuespil: "*Griseldis*." Thorvaldsen ramtes her af en blodprop, faldt ind over Oehlenschläger og blev båret ud, men genoplivningsforsøg var forgæves. Han havde i flere år lidt af åreforkalkning. Efter episoden fortsatte forestillingen. Så vidt vides er han den eneste, der er død under en forestilling i Det kgl. Teater.

Thorvaldsen blev begravet 30. marts 1844 fra Vor frue Kirke til en sørgemarch af Hartmann. I 1848 blev han gravsat i gården på sit eget museum. Han blev udnævnt til æresborger i København i 1838, for øvrigt som den eneste nogensinde. Fik flere hædersbevisninger bl.a. æresmedlem af Studenterforeningen. Den 17. nov. 1938 blev der udgivet tre frimærker med Bertel Thorvaldsen og hans skulptur "*Jason med Det gyldne Skind*," anledningen var 100-året for Thorvaldsens hjemkomst fra Italien. Motivet er efter C.W. Eckersbergs berømte maleri af Thorvaldsen. I 1952 blev han hædret med sit portræt på en femkroneseddel. (Se 1798-1800-48 og art.)

Ja undskyld, det var jo en *grum* afstikker.

Efter domkirken går turen til den næste kirke.

Tempelpladsens Kyrka opleves udefra som en rå klippe, man kan kravle på, klemt inde mellem byens huse. I toppen ser du et glaslåg, der kunne minde lidt om en rumstation. I klippevæggen er der en diskret indgang. Inde i kirken glemmer vi fuldstændig at trække vejret, så ubeskrivelig smukt. De fantastiske vægge i det runde udhuggede klipperum står nøgne i varierende farvenuancer, et sted siver vandet langsomt ud fra klippevæggen og forsvinder stille rislende som en lille bæk. Orglet er designet, så det falder naturligt ind i klippevæggen. Døbefonten er sammensat af tre klippestykker. Alteret er et stenbord, herpå står der et lille stenkors, to lys i stenstager og en smuk buket i gule og hvide farver, naturligvis også i en stenvase. Prædikestolen falder meget diskret ind med klipperne. Det runde rum er fyldt op af bænke og stole i farver der harmonerer med rummet. I den modsatte ende af alter og prædikestol er der også siddepladser i et højere niveau. Det er et stort rum, med plads til mange kirkegæster, måske et par tusinde, men det er ren gæt. Glaslåget set indefra er rummets vindue, men midten af vinduet er et loft, hvor en 23 km lang kobbertråd er lagt som spiral, det giver en fantastisk virkning i rummet. Forhåbentlig fik du en fornemmelse af vores udelte begejstring. Utvivlsomt vil der være en fantastisk akustik i dette rum, den oplevelse må vi have til gode til en anden gang. Den kombination af natur, kultur og håndværk der her er præsteret, er efter vores opfattelse det smukkeste vi har oplevet. Og vi er taknemmelige for, at vi nåede denne oplevelse med.

Tempelkirken blev indviet i 1969 og er tegnet af arkitekterne Timo og Tuomo Suomalainen.

Flere gange på denne tur er vi blevet duperet, men det er endnu ikke slut. Hvor utrolig det end lyder, så er "*prammen*", der skal sejle os til Stockholm på 15½ time endnu større. Nu hedder den "*M/S Silja Symphony*." Endnu engang får "*Noahs Ark*" et skud for boven. Brochuren fortæller, at skibet ikke har ni men tolv dæk, og der er ikke plads til 1886 men 2852 passagerer, og betryggende bådplads til samme antal. Skibet er ikke 168 men 203 m lang,

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

bredden har ændret sig fra 27,6 til 31,5 m, og nu er der plads til 400 biler mod før 293, og "prammen" her har desuden plads til 60 busser, og det er stadig foruden lastbiler. Der er ikke 588 nej sandelig 986 kahytter, vores kahyt er hævet fra fjerde til elvte dæk. Nøglekortet til kahytten virkede ikke, så jeg måtte ned i receptionen og klage min nød. Her kodede receptionisten værelsesnummeret ind på en computer, ud kom et nyt plastickort hurtigt og fikst, og det virkede. På en orienterende rundtur på "prammen" før middagen konstaterer vi, at der i indkøbscentret midtskibs om muligt er endnu flere indkøbsmuligheder. Vi falder for en flaske Moët & Chandon brut til 123 FIM efter vores mening verdens bedste champagne, vel nok fordi vi er blevet beværtet meget fornemt af firmaet under et besøg der. Så kan vi jo sidde og "blære" os over denne flaske nytårsaften. På den ene gavl på promenaden vises en film med atletikkonkurrencer, skærmen har samme højde som tre dæk, hvad der nok vil sige omkring syv meter, det fortæller noget om skibets størrelse. Der er ti restauranter og barer, biograf og på tolvte dæk "soldækket" ganske vist for øjeblikket uden sol er der minigolf. Her langt over havoverfladen står vi og ser ind over Helsingfors med den hvide domkirke ragende op i centrum af byen. Stadig på tolvte dæk får vi øje på "Star dust" en bar, som flere andre fra vort selskab også havde fundet. Vi blander os og nød en drink i selskab med vennerne før middagen, og nød specielt den smukke udsejling fra Helsingfors gennem den finske skærgård, som her dog er væsentlig kortere end i Aabo og Stockholm.

Efterhånden som glassene tømtes og dagens lys svandt ind, kunne man rundt omkring høre maver, der "knurrede." Så vi enes om, at det er spisetid. Her valgte vi "Buffeten" til 144 SEK eller 96 FIM svarende til 125 DKR., klog af skade valgte vi øl og snaps til menuen. Der er ingen grænser for de kulinariske rariteter, ti forskellige fiske- og skaldyrsretter, stort udbud i pålæg, salater og varme retter. Omkring tyve forskellige oste. Desserter og kager der fik øjnene til at stå på stilke fx lagkage med grøn marcipan, udvalget i frugt lod heller ikke noget tilbage at ønske. Det eneste problem, vi havde, var faktisk at appetitten efterhånden forsvandt. Afsluttende med kaffe måtte vi konstatere, at vi virkelig kørte på "føst klaas." Efter mindst et par timers hyggeligt samvær bryder vi op meget mætte og lidt trætte, kahytterne kalder. På promenaden ser vi på et stort kort skibets rute afsat som små lamper, der lyser, dertil hvor skibet er kommet, vi kan se, at vi allerede er et godt stykke ude i Den Finske Bugt. Klokken fem vågner jeg og går ned for at se, hvor langt vi er nået, det er næsten lyst. Til min forbavselse har vi allerede passeret Østersøen og er et pænt stykke inde i den Stockholmske Skærgård. Indsejlingen til Stockholm er utrolig smuk og charmerende, der følges ikke en lige rute gennem skærgården, men skibet krøller sig gennem skærene. En navigation der må kræve et enormt kendskab til de lokale forhold med hjælp af bøjer, ekkolod og hvad der ellers bruges af teknik. For ved hvilken gang forundres jeg over dette kæmpeskib, der smyger sig omkring klipperne, ofte med mindre end et stenkast ja ganske få meter til klippefremspring. En lille skærgårdshytte på 10-20 m² ligger idyllisk på en af de små øer. Jeg tænker på, hvor underligt det må se ud, hvis man sad der indenfor hyttens vindue med sin sild og snaps, og at der 5 m udenfor passerede et 203 m langt skib, der næsten rører hyttens lille båd, der får sig en ordentlig gyngetur.

Nu vi er nået til Stockholm, føler vi, at vi snart er hjemme, det er lidt morsomt, for derhjemme synes vi, der er enormt langt til Stockholm. Det er en dejlig solskinsdag, så turen fra Stockholm gennem det svenske landskab er endnu mere smuk og venlig. Mange steder ser vi landskabet som klipper, hvor det synes som om røn, birk, bøg, eg, gran eller fyr vokser lige op

af klippen, så energi og jord må der jo være i den hårde undergrund, så træerne kan få næring og fodfæste. Specielt ruten langs Vättern med udsigt til Visingsø er meget malerisk.

Her må vi tage en varm afsked med vore venner fra Sjælland, der ikke skal mod Gøteborg men mod Helsingborg. Det gik nu helt godt med de "københavnere", det er jo aldrig så slemt, når man kan drille hinanden.

Du, der har været med på turen, har forhåbentlig undervejs nikket genkendende til en del af de mange oplevelser.

Du, der tidligere har været i Skt. Petersborg, kan forhåbentlig genkende noget af historien.

Du, der aldrig har været i Skt. Petersborg, har forhåbentlig følt som var du med og muligvis fået lyst til senere at opleve paladsernes by.

Tilbage med jysk muld under hjulene ser vi den smukkeste solnedgang, man kan tænke sig. Stærke nuancer i lillarøde skyformationer giver en hel fantastisk himmel, som vi også fik foreviget på film. Lad denne smukke aftenhimmel stå som symbol for en uge, hvor vi har haft mange store og meget smukke oplevelser.

Hanne og "skriverkarlen" vil hermed gerne sige jer alle i hele selskabet inklusive chauffør og guide tak for en særdeles oplevelses- og lærerig tur.

Hvor mon næste tur går hen Madeira, Rom eller Himalaya? Ja, hvem ved.

Frede Lauritsen

Tidligere udgivelser:

- 1980 Andorra
- 1987 Arnold - novelle
- 1990 Thailand på godt og ondt
- 1991 Sydamerika Chile - Brasilien
- 1992 "*Jambo*" Kenya - du forunderlige land
- 1993 Barnløshed - adoption
- 1994 En lille bid af tilskudssamfundet: "*Jeg løfter røret*"
- 1994 Tidsbilleder. Kronologisk leksika. Ajourføres løbende
- 1994 Leksikassen. Ord jeg er ramlet i uden til fulde at forstå. Ajourføres løbende
- 1995 De Slesvigske Krige
- 1995 Østeuropa i forandring
- 1995 Colombia - smuk og mangfoldig
- 1996 Hærvejens historie - i cykelhøjde
- 1996 Øretæver i tilværelsen
- 1996 Æseløre - litteraturanmeldelser. Ajourføres løbende
- 1997 En dag i 1997
- 1997 Budapest & Ungarn - i efterårsdragt
- 1997 Lolland-Falster & Møn - i cykelhøjde
- 1997 Ego - det bevidste jeg
- 1998 En lille stump af det mægtige Kina
- 1998 Storebælt - i cykelhøjde
- 1999 Skt. Petersborg - paladsernes by bygget på sumpen
- 1999 Sjælland Stevns - Masnedø - Asnæs - i cykelhøjde
- 1999 Et eventyr om julenissens morgensvømmetur
- 2000 Madeira - en blomstrende ø
- 2000 Rom - Den evige Stad
- 2001 En lille stump af Himalaya - verdens tag
- 2001 Samos - en ferieø for alle
- 2001 Samsø - i cykelhøjde
- 2002 Limfjorden Ø - i cykelhøjde
- 2002 Vest Stadil Fjord - i cykelhøjde
- 2002 Wien - musikkens by
- 2002 Mozart - hvordan var han egentlig?
- 2002 Egypten - Nilens gave
- 2003 Steen Steensen Blicher - hvordan var han egentlig? (Redigeret 2010)
- 2003 Vietnam - Østens smukke, venlige land i forandring
- 2003 Limfjorden V - i cykelhøjde
- 2004 Grønland - i cykelhøjde
- 2005 H.C. Andersen - hvordan var han egentlig?
- 2005 Mexicos - Store Riger
- 2005 Sjælland N - i cykelhøjde
- 2005 Paris - byernes by
- 2006 IKA MARKED - gennem 27 år
- 2006 Skal vi hejse Dannebrog, eller skal vi brænde det?
- 2006 Hven - i cykelhøjde
- 2006 Sydfyn og Det Fynske Øhav - i cykelhøjde
- 2006 Bulgarien - et smukt og alsidigt land
- 2006 Sydafrika - en regnbuenation
- 2007 Søren Aabye Kierkegaard - hvordan var han egentlig?
- 2007 Kaj Munk - hvordan var han egentlig?
- 2007 Vendsyssel - i cykelhøjde

SKT. PETERSBORG - paladsernes by bygget på sumpen

- 2007 N.F.S. Grundtvig - hvordan var han egentlig?
2007 Cornwall – den sydvestlige del af England
2008 Læsø "Kattegats Perle" – i cykelhøjde
2008 Ti Radioforedrag - fra The Big Bang til år 1380
2009 Ti Radioforedrag - fra år 1380 til år 1682
2009 Chile – det lange land i ly af Andesbjergene Peru – inkaernes land
2009 Lissabon – en smuk og alsidig by

Frede Lauritsen - Herningvej 7B ^{1.1.} 6950 Ringkøbing
Tf: 97 32 15 32 - fredelau@webspeed.dk